

Meslekî Yeterlilik Kurumundan:

**TÜRKİYE YETERLİLİKLER ÇERÇEVESİNE DAİR TEBLİĞ
(TEBLİĞ NO: 2015/1)**

Amaç ve kapsam

MADDE 1 - (1) Bu Tebliğin amacı, Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin yürürlüğe konulmasını sağlamaktır.

Dayanak

MADDE 2 - (1) Bu Tebliğ, 21/9/2006 tarihli ve 5544 sayılı Meslekî Yeterlilik Kurumu Kanununun 23/A maddesi ile 19/11/2015 tarihli ve 29537 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan, Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 20 nci ve geçici 1 inci maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Yürürlük

MADDE 3 - (1) Bu Tebliğ yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 4 - (1) Bu Tebliğ hükümlerini Meslekî Yeterlilik Kurumu Başkanı yürütür.

MYK
MESLEKİ YETERLİLİK
KURUMU

TÜRKİYE YETERLİLİKLER ÇERÇEVESİ

Ankara, 2015

SUNUŞ

Son yıllarda “hayat boyu öğrenme” ile ilişkili olarak bireysel gelişmeler, toplumsal beklentiler ve uluslararası uygulamalar dikkate alınarak eğitim ve istihdam politikalarının gözden geçirilmesi ve yeterlilik sistemlerinin yeniden yapılandırılması her ülkenin ulusal öncelikleri arasında yer almıştır. Bu bağlamda, her ülkede eğitim ve istihdam sistemlerinin oluşmasına ve işleyişine önemli katkı sağlayacak olan ulusal yeterlilik çerçeveleri farklı yapı ve içeriklerde hazırlanmaktadır.

Ulusal yeterlilik çerçeveleri, ülkelerin öncelikle yeterliliklerini tanımlamak, sınıflandırmak ve karşılaştırmak; sonrasında ise yeterlilik sistemlerini yeniden yapılandırmak, bütünleştirmek ve bu sistemler arasında eşgüdümü sağlamak amacıyla kullandıkları en güncel yaklaşımdır. Çeşitli uluslararası kuruluşlar tarafından yürütülen araştırmalara göre 150'ye yakın ülke ulusal yeterlilik çerçevesini geliştirmiş veya geliştirme sürecindedir.

Avrupa’da ise 2008 yılında Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi tarafından “Hayat Boyu Öğrenme İçin Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi”ne ilişkin Tavsiye Kararı yayımlanmıştır. Karara taraf olan Avrupa Birliği üyesi ve üyelik sürecindeki 36 ülke, ulusal yeterlilik çerçevelerini geliştirmiş veya geliştirme aşamasındadır.

Eğitim ve öğretim sisteminin kalitesini artıracak, istihdam ve eğitim arasındaki ilişkiyi güçlendirecek bir ulusal yeterlilik çerçevesi oluşturulması, Türkiye’nin öncelikli ihtiyaçları arasında yer almaktadır. Bu nedenle, toplumdaki tüm bireylerin eğitim ve öğretim gereksinimlerini hayat boyu öğrenme olanakları ile destekleyecek, iş piyasasının gereksinim duyduğu yeterliliklerin geliştirilmesini sağlayacak ve Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi ile uyumlu Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin hazırlanması için yoğun çaba sarf edilmiştir.

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi ile ülkemizdeki mevcut yeterliliklerin kapsamlı bir şekilde bir araya getirilmesi, yeterliliklerin kalitesinin artırılması, hayat boyu öğrenmenin yaygınlaştırılması ve sistemli bir şekilde desteklenmesi, ulusal ve uluslararası şeffaflığın ve tanınabilirliğin en üst düzeyde karşılanması ve toplumun tüm bireyleri için fırsatlar yaratılması hedeflenmektedir.

Bu doğrultuda, Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi okul, üniversite, eğitim merkezi, araştırma merkezi, iş yeri gibi eğitim ve öğretim alınan kurum ve kuruluşlarda veya serbest öğrenmeler sonucunda kazanılan tüm yeterliliklerin bir bütünlük içerisinde ilişkilendirilmesini sağlayacak ve bireylerin hayat boyu öğrenmeye katılımlarını artıracaktır.

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi, Meslekî Yeterlilik Kurumunun koordinasyonunda Millî Eğitim Bakanlığı, Yükseköğretim Kurulu ve Meslekî Yeterlilik Kurumu temsilcilerinden oluşan Ulusal Yeterlilik Çerçevesi Hazırlama Komisyonu ve sosyal tarafların da dâhil olduğu teknik çalışma grupları tarafından hazırlanmış ve ilgili tüm kurum ve kuruluşların, yerli ve uluslararası konu uzmanlarının görüş ve önerileri alınarak nihai şeklini almıştır.

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	i
İÇİNDEKİLER	ii
KISALTMALAR	iv
TÜRKİYE YETERLİLİKLER ÇERÇEVESİ BELGESİ	1
1. ULUSAL YETERLİLİK ÇERÇEVELERİ	2
2. TÜRKİYE YETERLİLİKLER ÇERÇEVESİ	4
2.1 Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin Temeli	4
2.2 Eğitim Öğretim ve Yeterlilik Sistemlerinin Mevcut Durumu	4
2.3 Yasal Düzenlemeler ve Yürütülen Çalışmalar	7
2.4 Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin Hedefleri	11
2.5 Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Geliştirme Sürecinde Dikkate Alınan İlkeler	12
2.6 Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinden Beklenen Yararlar	12
3. TÜRKİYE YETERLİLİKLER ÇERÇEVESİNİN YAPISAL ÖZELLİKLERİ	14
3.1 Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin Kapsamı	14
3.2 Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin Tasarımı	14
3.2.1 Seviyeler ve Seviye Tanımlayıcıları	15
3.2.2 Yeterlilik Türleri	19
3.2.3 Yeterlilik Türlerinin Sınıflandırılması	21
3.2.4 Seviyelerin ve Yeterlilik Türlerinin İlişkisi	23
3.2.5 Anahtar Yetkinlikler ve Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi	23
3.2.6 Yeterliliklere İlişkin Öğrenme Süreçlerinin Yönelimi	25
3.2.7 Yeterliliklerin Kredilendirilmesi	26
4. TÜRKİYE YETERLİLİKLER ÇERÇEVESİNİN YÖNETİMİ VE UYGULANMASI	27
4.1 Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin Yönetimi	27
4.1.1 Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Koordinasyon Kurulu	27
4.1.2 Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Kurulu	28
4.1.3 Türkiye Yeterlilikler Çerçevesine İlişkin Sekreteryaya Hizmetleri	29
4.1.4 Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi İstişare Meclisi	29
4.1.5 Sorumlu Kurumların Görevleri	29
4.2 Yeterliliklerin Türkiye Yeterlilikler Çerçevesine Dâhil Edilmesi	30
4.3 Türkiye Yeterlilikler Çerçevesindeki Yeterliliklerin Kullanımı	31
4.4 Türkiye Yeterlilikler Çerçevesindeki Yeterliliklerin Güncellenmesi, Değiştirilmesi ve İptali	31
4.5 Kalite Güvencesi	31
4.6 Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi ve Öğrenenlerin Hareketliliği	34
4.7 Hayat Boyu Öğrenme Kapsamında Önceki Öğrenmelerin Tanınması	34
4.8 Yeterlilikler Veri Tabanı	35
4.9 TYÇ ile İlgili Giderlerin Karşılanması	35

5. TÜRKİYE YETERLİLİKLER ÇERÇEVESİNİN GÜNCELLENMESİ VE UYGULAMA TAKVİMİ	36
6. EKLER.....	38
1. Ek Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Danışma ve Değerlendirme Platformu Üyeleri	39
2. Ek Tanımlar	41
3. Ek Seviyeler Arasındaki İlerlemeyi Gösteren Seviye Tanımlayıcıları Tablosu	43
4. Ek Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Yeterlilik Türleri, Öngörülen Seviyeleri ve Sorumlu Kurumlar	45
5. Ek Yeterlilik Türü Belirleyicisi Tablosu	46
6. Ek Ulusal Yeterlilik Seviyelerinin AYÇ ile Referanslanması için Kriter ve Prosedürler	47

KISALTMALAR

AB	:Avrupa Birliği
AKTS (ECTS)	:Avrupa Kredi Transfer ve Biriktirme Sistemi (European Credit Transfer and Accumulation System)
AYA-YÇ	:Avrupa Yükseköğretim Alanı Yeterlilikler Çerçevesi
AYÇ (EQF)	:Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (European Qualifications Framework)
DDP	:Danışma ve Değerlendirme Platformu
HAK-İŞ	:Hak İşçi Sendikaları Konfederasyonu
ISCED	:Uluslararası Standart Eğitim Sınıflaması (International Standard Classification of Education)
ISO	:Uluslararası Standardizasyon Teşkilatı (International Organization for Standardization)
ISCO	:Uluslararası Standart Meslek Sınıflaması (International Standard Classification of Occupations)
İŞKUR	:Türkiye İş Kurumu
MEB	:Millî Eğitim Bakanlığı
MKTS (ECVET)	:Meslekî Eğitim ve Öğretim için Avrupa Kredi Transfer Sistemi (European Credit Transfer System for Vocational Education and Training)
MYK	:Meslekî Yeterlilik Kurumu
TESK	:Türkiye Esnaf ve Sanatkârları Konfederasyonu
TİSK	:Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu
TOBB	:Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TÜRK-İŞ	:Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu
TYÇ	:Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi
TYÇ Yönetmeliği	:Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik
TYYÇ	:Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi
UYÇ	:Ulusal Yeterlilik Çerçevesi
UYEP	:Türkiye’de Meslekî Yeterlilik Kurumunun ve Ulusal Yeterlilik Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi
YÖK	:Yükseköğretim Kurulu

TÜRKİYE YETERLİLİKLER ÇERÇEVESİ BELGESİ

Bu belge; ulusal yeterlilik çerçevesi (UYÇ) kavramını, Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin (TYÇ) gerekçesi, yasal dayanağı, yapısal özellikleri, yönetimi ve uygulanmasını içeren beş bölümden ve eklerden oluşmaktadır.

1. Bölümde; Ulusal yeterlilik çerçevesi (UYÇ) kavramı, UYÇ'lerin kullanım amaçları ve genel hedefleri ele alınmaktadır.

2. Bölümde; TYÇ'nin temeli, eğitim, öğretim ve yeterlilik sistemlerinin mevcut durumu, TYÇ ile ilgili politika belgeleri ve yasal düzenlemeler, yürütülen çalışmalar, TYÇ'nin hedefleri, TYÇ geliştirme sürecinde dikkate alınan ilkeler ve TYÇ'den beklenen yararlar sunulmaktadır.

3. Bölümde; TYÇ'nin yapısal özellikleri, kapsamı ve tasarımı ele alınmaktadır.

4. Bölümde; TYÇ'nin yönetimi ve uygulanması; yeterliliklerin TYÇ'ye dâhil edilmesi; TYÇ'deki yeterliliklerin kullanımı, güncellenmesi, değiştirilmesi ve iptali; kalite güvencesi; TYÇ ve öğrenenlerin hareketliliği; hayat boyu öğrenme kapsamında önceki öğrenmelerin tanınması, Yeterlilikler Veri Tabanı ve TYÇ ile ilgili giderlerin karşılanması konuları açıklanmaktadır.

5. Bölümde; TYÇ'nin uygulamaya konulması ve uygulama takvimi belirtilmektedir.

Bölümlerin sonunda seviye tanımlayıcıları, yeterlilik türleri, öngörülen seviyeleri ve sorumlu kurumları gösteren ekler yer almaktadır.

1. ULUSAL YETERLİLİK ÇERÇEVELERİ

Kavram

Ulusal yeterlilik çerçevesi (UYÇ), bir ülkede var olan yeterlilikleri tanımlamak, belirlenmiş ölçütlere göre sınıflandırmak ve karşılaştırmak için kullanılan, seviyelerden oluşan ilkeler ve kurallar bütünüdür. UYÇ, bir ülkede bulunan yeterlilik sistemlerini bütünleştirmekte ve yeterlilik sistemleri arasında eşgüdümü sağlamakta; yeterliliklerin kalite standartları çerçevesinde daha şeffaf ve tanımlanabilir olmasını ve öğrenenlerin yeterlilikler arasında yatay ve dikey hareketliliğini kolaylaştırmaktadır.

UYÇ'ler genel olarak;

- Mevcut yeterliliklerin sınıflandırılması için referans çerçevesi,
- Yeni yeterliliklerin tasarlanması için kaynak,
- Eğitim-öğretim programlarının öğrenme kazanımlarına dayalı olarak geliştirilmesi için dayanak,
- Önceki öğrenmelerin tanınması için uygun süreçlerin hazırlanabileceği bir ortam,
- Yeterliliklerin karşılıklı tanınması için araç olarak kullanılmaktadır.

Dünyada birçok ülke UYÇ yaklaşımını benimsemiş, bunların birçoğu UYÇ'yi geliştirmiş ve bazıları da UYÇ'yi uygulama aşamasına geçmiş durumdadır. Birleşik Krallık ülkeleri, İrlanda, Fransa, Danimarka, Portekiz, Malta, Avustralya, Yeni Zelanda ve Güney Afrika gibi farklı kıtalarda yer alan birçok ülke, ulusal yeterlilik çerçevesini hazırlayıp uygulamaya koymuştur.

Çeşitli ülkelerin UYÇ'lerini uygulamaya başlaması, UYÇ'ler arasında karşılaştırma yapılması ve UYÇ'lerin birbirleriyle ilişkilendirilmesi gereksinimini ortaya çıkarmıştır. Bu doğrultuda; UYÇ'lerin karşılaştırılmasını kolaylaştırmak ve UYÇ'ler arasında bağlantı kurmak için "üst çerçeveler" geliştirilmiştir. Avrupa'da uluslararası referanslama sistemleri kapsamında, "Hayat Boyu Öğrenme için Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (AYÇ)"¹ ve "Avrupa Yükseköğretim Alanı Yeterlilikler Çerçevesi (AYA-YÇ)"² olmak üzere iki üst çerçeve bulunmaktadır.

• AYÇ, Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi tarafından 23 Nisan 2008 tarihinde 2008/C 111/01 sayılı Tavsiye Kararıyla kabul edilmiştir. AYÇ, Avrupa'daki yeterliliklerin şeffaflığının sağlanması, yeterliliklerin farklı ülkeler arasında taşınmasının teşvik edilmesi, yeterliliklerin tanınması ve farklı UYÇ'ler arasında karşılaştırma yapılabilmesi için bir üst-çerçeve görevi görmektedir. AYÇ'nin temelini; bilgi, beceri ve yetkinliklerin tanımlandığı sekiz seviye oluşturmaktadır. AYÇ Tavsiye Kararına katılım sağlayan 36 ülke, UYÇ'lerini AYÇ ile ilişkilendirmeyi ve Tavsiye Kararında sunulan uygulama takvimine uymayı taahhüt etmiştir. Ayrıca bu ülkeler, UYÇ'leri ile AYÇ arasındaki ilişkileri koordine edecek ulusal koordinasyon noktaları belirlemiştir. Ülkemizin AYÇ Ulusal Koordinasyon Noktası olan "Meslekî Yeterlilik Kurumu", 2008 yılı Aralık ayından itibaren AYÇ Danışma Grubunda ülkemizi temsil etmektedir.

• Bologna Süreci, 49 üye ülkede karşılaştırılabilir, rekabetçi ve şeffaf bir yükseköğretim alanı oluşturmak için sürekli iyileştirilen, dinamik ve ortak bir anlayışa dayalı süreçlerin geliştirilmesini amaçlamaktadır. Bologna Sürecindeki temel girişimlerden biri, AYA-YÇ'nin geliştirilmesi ve hayata geçirilmesidir. Türkiye'de Bologna Süreci kapsamındaki çalışmalar Yükseköğretim Kurulu (YÖK) sorumluluğunda yürütülmektedir.

¹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:111:0001:0007:EN:PDF>

² <http://www.ehea.info/>

Bu doğrultuda, Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ) hazırlanmış ve uygulanmaktadır.³

Yukarıda sözü edilen iki üst çerçevenin ortak noktaları, “öğrenme kazanımları”na dayalı olmaları ve seviyelerden oluşmalarıdır.

Kullanım Amaçları

Farklı ülkeler tarafından oluşturulmuş UYÇ’ler, ulusal eğitim, öğretim ve yeterlilik sistemlerini çeşitli biçimlerde etkilemektedir. UYÇ’ler üzerine yapılan birçok çalışmada⁴ UYÇ’ler, amaçlarına, tasarımlarına ve uygulama süreçlerine bağlı olarak üç ana sınıfa ayrılmaktadır. Bunlardan ilki, mevcut yeterlilik sistemlerinin tanımlarını iyileştiren; öğrenenler, eğitim ve istihdam politikalarını belirleyen ve uygulayan taraflar için uygun seçenekleri ortaya koyarak şeffaflığı artıran ve var olan sistemden daha etkili bir şekilde yararlanılmasını amaçlayan “*iletişim çerçeveleri*”dir. İkincisi; var olan sistemi, tutarlılık, uygunluk ve kalite açısından güçlendirerek büyük ölçüde iyileştiren, yeterliliklere erişim için yeni yollar ve programlar geliştiren veya paydaşların rol ve sorumluluklarının paylaşımını değiştiren “*reformist çerçeveler*”dir. Sonuncusu ise eğitim öğretim sistemlerini dönüştürmeyi ve yeni sistemler geliştirilmesine öncülük etmeyi amaçlayan “*dönüştürücü çerçeveler*”dir.

Hedefleri

UYÇ’lerini oluşturan Avrupa ülkelerinin çerçeveleri incelendiğinde UYÇ’lerin ortak hedefleri;

1. Eğitim ve öğretimde uluslararası şeffaflığı artırmak ve yeterliliklerin karşılaştırılmasını ve aktarılmasını sağlamak,
2. Ulusal yeterlilik sistemlerinin şeffaflığını artırmak,
3. Hayat boyu öğrenmeyi teşvik etmek,
4. Eğitim ve öğretimde öğrenme kazanımlarına dayalı bir yaklaşım kullanma eğilimini desteklemek ve hızlandırmak,
5. Aktarım ve ilerleme sağlamak için eğitim ve öğretim sistemlerinin geçirgenliğini ve esnekliğini artırmak,
6. Yaygın ve serbest öğrenmelere geçerlilik kazandırmak,
7. Yeterlilikler arasındaki tutarlılığı artırmak,
8. Kalite güvencesi için referans noktası sağlamak,
9. Paydaşlar arasında işbirliğini güçlendirmek ve iş piyasası ile daha yakın ilişkiler kurmaktır.

³ <http://tyyc.yok.gov.tr/>

⁴ Raffe David; “National Qualifications Frameworks in Ireland and Scotland: A Comparative Analysis” http://www.ces.ed.ac.uk/PDF%20Files/NQF_ECER_2009.pdf

2. TÜRKİYE YETERLİLİKLER ÇERÇEVESİ

2.1 Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin Temeli

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ); Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (AYÇ) ile uyumlu olacak şekilde tasarlanan; ilk, orta ve yükseköğretim dâhil, meslekî, genel ve akademik eğitim ve öğretim programları ve diğer öğrenme yollarıyla kazanılan tüm yeterlilik esaslarını gösteren ulusal yeterlilikler çerçevesidir. TYÇ, ülkemizde eğitim ve öğretim sistemi içerisinde bütün öğrenme ortamlarında ve çeşitli seviyelerde kazanılan kalite güvencesi sağlanmış tüm yeterlilikleri kapsamaktadır.

AYÇ'de “yeterlilik”;

“Yetkili bir otorite tarafından bireyin öğrenme kazanımlarını belirli ölçütlere göre edindiğinin bir değerlendirme ve geçerlilik kazandırma (doğrulama) sürecinin sonunda tanınması halinde elde edilen resmi çıktıdır.”

(2008/C 111/01 sayılı Tavsiye Kararı, 2008)

TYÇ Yönetmeliğinde “yeterlilik”;

“Sorumlu kurum tarafından bireyin öğrenme kazanımlarını belirli ölçütlere göre edindiğinin bir değerlendirme ve geçerlilik kazandırma sürecinin sonunda tanınması halinde elde edilen resmi belgedir.”

(TYÇ Yönetmeliği, Madde 3)

Yönetmelikteki “yeterlilik” tanımı ile AYÇ'de kullanılan “yeterlilik” tanımı uyumlu olup; TYÇ'de yer alacak yeterliliklerin öğrenme kazanımları yaklaşımıyla hazırlanarak bir değerlendirme ve geçerlilik kazandırma süreci sonunda tanınması gerektiğini ve TYÇ'nin bu temelde tasarlandığını göstermektedir.

2.2 Eğitim Öğretim ve Yeterlilik Sistemlerinin Mevcut Durumu

TYÇ tasarımıyla ülkemiz eğitim ve öğretim sisteminin felsefesi, yapısı ve TYÇ ile doğrudan ilgili temel özellikleri dikkate alınmıştır.

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu gereğince, millî eğitim sistemi vatandaşların eğitim gereksinimlerini karşılamak için bütünleşik bir yapıda tasarlanmış olup okul öncesi eğitimi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarında sunulan “örgün eğitim ve öğretim” ile hayat boyu öğrenme kapsamında sunulan “yaygın eğitim ve öğretim”den oluşmaktadır. Hem örgün hem de yaygın eğitim ve öğretimde uzaktan eğitim ve açık öğretim seçenekleri bulunmaktadır.

2.2.1 Örgün Eğitim ve Öğretim

Örgün eğitim; okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarını kapsamaktadır. Örgün eğitim ve öğretim⁵ içerisinde yer alan ve okul öncesi eğitimi takip eden 12 yıllık zorunlu eğitim süreçleri aşağıda yer almaktadır.

İlköğretim

- İlkokul (4 yıl)
- Ortaokul (4 yıl)

⁵ İlk ve ortaöğretimin çerçevesi; 30/3/2012 tarih ve 6287 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile değişiklik yapılan kanunlara (222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu, 3308 sayılı Meslekî Eğitim Kanunu), yükseköğretim sisteminin çerçevesi ise Anayasa'nın iki maddesi (130 ve 131. Maddeler) ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununa dayanmaktadır.

Ortaöğretim

- Lise (4 yıl)

Millî Eğitim Bakanlığının (MEB) eğitim ve öğretim kurumları ile MEB'e bağlı özel ve diğer kurumlar tarafından sunulan,

- Genel ortaöğretim
- Meslekî ve teknik ortaöğretim
- Genel ve meslekî eğitimi birlikte sunan ortaöğretim programları bulunmaktadır.

Yükseköğretim

Türkiye'de yükseköğretim, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından koordine edilen ve yükseköğretim kurumları tarafından ortaöğretim sonrasında sağlanan tüm akademik ve meslekî eğitim ve öğretimi kapsamaktadır.

Yükseköğretim, Bologna Süreci bağlamında tanımlanan üç ana seviye (lisans, yüksek lisans ve doktora) ile bir kısa seviyeden (ön lisans) oluşmaktadır. Birinci ve ikinci seviyenin (lisans-yüksek lisans) bütünleşik olduğu programlar olan diş hekimliği, eczacılık, tıp ve veterinerlik programları dışında diğer yükseköğretim programlarında üç seviyeli (lisans, yüksek lisans ve doktora) yapı bulunmaktadır.

2.2.2 Yaygın Eğitim ve Öğretim

Yaygın eğitim ve öğretim, çeşitli süre ve düzeylerde hayat boyu yapılan, MEB tarafından koordine edilen kamu kurumlarınca veya özel ve gönüllü kuruluşlarca sunulan eğitim, öğretim, üretim, rehberlik ve uygulama etkinliklerinin tümünü kapsamaktadır.⁶ Yeterliliklerin geliştirilmesi, yeni meslek kazandırma, hobileri geliştirme ve kişisel gelişim gibi amaçlarla sunulan kısa dönemli ve ek eğitimler de yaygın eğitim ve öğretimin kapsamındadır.

Çıraklık Sistemi

İlköğretimi veya zorunlu ortaokulu tamamlayan bireylere yönelik teorik ve iş yerinde uygulamalı eğitim sunan, kalfalık, ustalık ve usta öğreticilik belgelerine götüren eğitim programlarını kapsamaktadır.

Meslekî Eğitim ve Öğretim

İşletmeler tarafından veya işletmelerle işbirliği içinde verilen iş veya kariyer gelişimi ile ilgili bütün eğitimleri kapsamaktadır.

2.2.3 Eğitim ve Öğretim Sistemindeki Yeterlilikler

Eğitim ve öğretim sistemindeki yeterliliklerin belirlenmesi, tanımlanması ve sunulmasıyla ilgili yasal düzenlemeler, işlemler ve koordinasyon sorumlu kurumlar tarafından yürütülmektedir. Sorumlu kurumlar, iş dünyasının ve toplumun gereksinimlerine uygun olarak bireylerin sahip olması gereken yeterlilikleri belirli ölçütlere göre "öğrenme kazanımları" yaklaşımıyla tanımlanmasını sağlamaktadır. Sorumlu kurumların başında MEB, YÖK Başkanlığı, yükseköğretim kurumları ve MYK gelmekle birlikte yasalarla tanımlanmış başka sorumlu kurumlar da bulunmaktadır.⁷

⁶ Millî Eğitim Bakanlığı Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği, RG. 21/05/2010-27587.

⁷ Sağlık Bakanlığı, TESK, Türk Silahlı Kuvvetleri, İçişleri Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı, Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Müşavirler Odaları Birliği, Türkiye Noterler Birliği gibi.

Bireyin öğrenme kazanımlarının ölçülmesi, değerlendirilmesi ve başarılı olunması halinde, yeterliliğin belgelendirilmesiyle ilgili işlemler sorumlu kurumlar tarafından yetkilendirilen eğitim kuruluşları ve belgelendirme kuruluşları tarafından yürütülmektedir. Eğitim kuruluşlarının başında MEB'e bağlı eğitim-öğretim okul ve kurumları, yükseköğretim kurumları (üniversiteler, meslek yüksekokulları, enstitüler ve benzeri); belgelendirme kuruluşlarının başında ise MYK tarafından yetkilendirilen, TS EN ISO/IEC 17024⁸ standardına göre akredite edilmiş belgelendirme kuruluşları gelmektedir. Ancak ülkemizde başka eğitim kuruluşları ve belgelendirme kuruluşları da bulunmaktadır. Bu kuruluşların belirlenmesine yönelik detaylı çalışmalar TYÇ uygulama sürecinde yürütülecektir.

Temel Eğitim, Ortaöğretim ve Yaygın Eğitim Yeterlilikleri

Kamu ve özel eğitim ve öğretim kurumları tarafından sunulan örgün ve yaygın eğitim öğretim sonrası belgelendirilen yeterlilikler; genel, meslekî ve yaygın eğitim yeterlilikleri olarak üç ana gruba ayrılmaktadır.

Temel eğitim, yaygın öğretim programları ve özel eğitime gereksinim duyan bireyler için uygun hale getirilmiş programlar dâhil farklı eğitim türlerini yansıtacak şekilde sunulmaktadır. Temel eğitim kapsamında, 2011 yılı ve öncesinde düzenlenmiş olan diplomalar bulunmaktadır.⁹ 2012 yılı itibarıyla ilkökul ve ortaokul sonunda diploma yerine öğrenim belgesi; 12 yıllık zorunlu eğitimin sonunda ise diploma düzenlenmektedir.

Genel ortaöğretim diploması, çeşitli öğrenim alanlarında uzmanlaşma programlarını yansıtacak şekilde sunulmaktadır.¹⁰

Meslekî ve teknik ortaöğretim diploması, çeşitli eğitim programı ve meslekî uzmanlaşma programlarını yansıtacak şekilde sunulmaktadır.¹¹

Genel ve meslekî eğitimi birlikte sunan ortaöğretim programları kapsamında verilen diplomalar da bulunmaktadır.¹²

Yaygın eğitim ve öğretim sonucunda ise tamamlanan programa göre çeşitli belgeler düzenlenmektedir.¹³

Yükseköğretim Yeterlilikleri

Ön lisans ve lisans programlarına ilişkin yeterlilikler:

- a) Meslekî ön lisans diploması, 2 yıl (120 AKTS¹⁴)
- b) Ön lisans diploması, 2 yıl (120 AKTS)
- c) Lisans diploması, 4 yıl (240 AKTS)
- ç) Lisans diploması, 5-6 yıl (300-360 AKTS): Diş Hekimliği, Veterinerlik, Eczacılık, Tıp

⁸ TS EN ISO/IEC 17024 Uygunluk Değerlendirmesi - Personel Belgelendirmesi Yapan Kuruluşlar İçin Genel Şartlar

⁹ İlkokul Diploması, Ortaokul Diploması, İlköğretim Diploması.

¹⁰ Lise Diploması, Anadolu Lisesi Diploması, Fen Lisesi Diploması, Güzel Sanatlar Lisesi Diploması, Spor Lisesi Diploması, Sosyal Bilimler Lisesi Diploması, Açık Öğretim Lisesi Diploması ve Anadolu Liselerine denkliği sağlanan liselerin (Askeri Liseler, Polis Koleji, Temel Liseler) diplomaları.

¹¹ Meslekî ve Teknik Anadolu Lisesi Diploması, Meslekî Açık Öğretim Lisesi Diploması, Meslekî ve Teknik Eğitim Merkezi Diploması.

¹² Anadolu İmam Hatip Lisesi Diploması.

¹³ Kalfalık Belgesi, Ustalık Belgesi, Usta Öğreticilik Belgesi, İşyeri Açma Belgesi, Kurs Bitirme Belgesi.

¹⁴ İlgili yeterliliğin, yükseköğretim için Avrupa Kredi Transferi Sistemine (AKTS) göre kredi değerini göstermektedir. Ders tanımları, "öğrenme kazanımları" (öğrenenlerin bilgi, beceri ve yetkinliklerinin ifade edilmesi) ve iş yüküdür (öğrenenlerin bu kazanımları edinebilmesi için gerekli ortalama zaman). Her öğrenme kazanımı kredi açısından ifade edilmektedir. Öğrenenin bir akademik yıl için ortalama iş yükü 1500 -1800 saate ve bir kredi 25 - 30 saatlik çalışmaya denk gelmektedir.

Lisansüstü programlarına ilişkin yeterlilikler:

- a) Tezsiz yüksek lisans diploması, 1,5 yıl (90 AKTS¹⁵)
- b) Tezli yüksek lisans diploması, 2 yıl (120 AKTS)
- c) Doktora diploması, 3-4 yıl (180-240 AKTS)

2.2.4 Ulusal Meslekî Yeterlilik Sistemindeki Yeterlilikler

MYK, ulusal ve uluslararası meslek standartlarını temel alarak, teknik ve meslekî alanlarda ulusal yeterliliklerin esaslarını belirlemek; denetim, ölçme ve değerlendirme, belgelendirme ve sertifikalandırmaya ilişkin etkinlikleri yürütmek için gerekli ulusal yeterlilik sistemini kurmak, işletmek ve Türkiye Yeterlilikler Çerçevesiyle ilgili çalışmaların yürütülmesini sağlamak amacıyla kurulmuştur.¹⁶

5544 sayılı Kanuna göre ulusal meslekî yeterlilik sistemi:

“Teknik ve meslekî eğitim standartlarının ve bu standartları temel alan yeterliliklerin geliştirilmesi, uygulanması ve bunlara ilişkin yetkilendirme, denetim, ölçme ve değerlendirme, belgelendirme ve sertifikalandırmaya ilişkin kural ve faaliyetlerdir.”

(Meslekî Yeterlilik Kurumu Kanunu, Madde 2)

MYK, ulusal yeterliliklere ilişkin ölçme, değerlendirme ve belgelendirme faaliyetlerini yürütmek üzere TS EN ISO/IEC 17024 standardına göre akredite edilmiş ve diğer gerekli ölçütleri karşılayan kuruluşları “Yetkilendirilmiş Belgelendirme Kuruluşu” olarak yetkilendirmektedir. Söz konusu kuruluşlar tarafından ulusal yeterliliklere dayalı olarak yürütülen ölçme ve değerlendirme işlemlerinin sonucunda başarılı olan adaylara ilgili ulusal yeterlilik kapsamında MYK Meslekî Yeterlilik Belgesi düzenlenmektedir.¹⁷

2.2.5 Diğer Kurumlar Tarafından Sağlanan Yeterlilikler

Ülkemizde MEB, YÖK ve MYK'nın dışında, mevzuatla tanımlanmış diğer kurum ve kuruluşlar tarafından sunulan yeterlilikler de bulunmaktadır.¹⁸

2.3 Yasal Düzenlemeler ve Yürütülen Çalışmalar

TYÇ'nin oluşturulması; mevcut eğitim ve öğretim sistemini yeniden yapılandırma ve kalitesini yükseltme, bilgi toplumunun ve iş dünyasının gerektirdiği yeterlilikleri kazandırma ve diğer ülke yeterlilikleri ile karşılaştırma süreçlerinin bir parçası olarak uzun zamandır gündemde olan bir konudur. Bu doğrultuda, uluslararası gelişmeler de yakından izlenerek TYÇ'yi oluşturmaya yönelik adımlar atılmıştır.

TYÇ'nin hazırlanmasına yönelik politikaların oluşturulmasına ilişkin kararlar, Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018), Ulusal İstihdam Stratejisi (2014-2023), Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2014–2018), Türkiye Meslekî ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2014–2018), Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013), 2011 yılı Ulusal Gençlik İstihdam Eylem Planı, 2008 yılı Türkiye Ulusal Programı ve Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi (2009–2013) gibi birçok önemli politika belgesindeki öncelikler arasında yer almıştır.

¹⁵ Sınırlı alanlarda az sayıda 60 AKTS kredisi olan tezsiz yüksek lisans programları da bulunmaktadır.

¹⁶ Meslekî Yeterlilik Kurumu Kanunu, RG 7/10/2006-26312

¹⁷ http://portal.myk.gov.tr/index.php?option=com_yeterlilik_ara&kurulusiceren=1

¹⁸ Sağlık Bakanlığı tarafından verilen Tıpta Uzmanlık, 3308 sayılı kanun kapsamına girmeyen mesleklerde TESK'e bağlı odalar tarafından verilen kalfalık ve ustalık belgeleri, Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından verilen Askeri Lise Diploması, İçişleri Bakanlığı tarafından verilen Polis Koleji Diploması, Ulaştırma Bakanlığı tarafından verilen yat kaptanlığı belgesi ve benzeri.

Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi (2014–2018); 2009-2013 dönemi Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesiyle oluşturulmaya başlanan, toplumun ihtiyaç ve beklentilerine cevap verebilecek hayat boyu öğrenme sisteminin, önümüzdeki dönemde (2014-2018) ulusal ve uluslararası yaklaşımlar doğrultusunda daha sistematik bir yapıya kavuşturulmasını hedeflemektedir. 2009-2013 Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesinde ise; TYÇ'nin YÖK, MEB, MYK ve diğer paydaşların ortak çalışmaları ile oluşturulmasından sonra yeterlilik esaslarının netleşeceği belirtilmektedir.¹⁹ Belgede yer alan meslekî yeterlilik sisteminin aktif hale getirilerek kalite güvence sisteminin kurulması ve öğretim programları arasındaki ve okuldan işe, işten okula geçişlerin kolaylaştırılması öncelik alanları ise TYÇ'nin uygulanmasıyla doğrudan ilişkilidir.

İşgücü piyasasının yapısal sorunlarını çözmek, orta ve uzun vadede büyümenin istihdama katkısını artırmak ve işsizlik sorununa kalıcı çözümler geliştirmek amacıyla hazırlanan Ulusal İstihdam Stratejisi (2014-2023); Yüksek Planlama Kurulunun 6/5/2014 tarihli ve 2014/4 sayılı Kararıyla kabul edilmiş ve 30/5/2014 tarihli ve 29015 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Ulusal İstihdam Stratejisi (2014-2023)'nin 4.1 No'lu Tedbir Maddesinde TYÇ'nin MYK sorumluluğunda hazırlanacağı belirtilmektedir.

TYÇ'nin oluşturulması; eğitim, öğretim ve gençlik alanında Avrupa Birliği (AB) müktesebatı ve standartlarına uyum ile Türkiye'nin AB'ye uyum sürecinin de bir parçasını oluşturmaktadır.

5544 sayılı Kanunda, MYK'nın TYÇ ile ilgili görevleri hakkında şu hükümler yer almaktadır;

- *“Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin oluşturulmasına, geliştirilmesine ve güncelliğinin korunmasına ilişkin işlemler Kurum tarafından yürütülür. Kalite güvencesi sağlanmış tüm yeterlilikler Türkiye Yeterlilikler Çerçevesine dâhil edilir. Yeterliliklerin kalite güvencesinin sağlanmasına ilişkin ölçütler Kurum tarafından belirlenir. Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin oluşumu ve yürütülmesi için Millî Eğitim Bakanlığı, Yükseköğretim Kurulu, Kurum ve ilgili tarafların temsilcilerinden oluşan kurul, komisyon ve çalışma grupları gibi danışma, karar ve uygulama birimleri oluşturulabilir. Bu birimlerin oluşturulmasına, işletilmesine, kalite güvence ölçütlerine, kalite güvencesini belirleyecek kurum ve kuruluşların belirlenmesine ve Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan yönetmelikle belirlenir.”*

(Meslekî Yeterlilik Kurumu Kanunu, Madde 23/A)

İlgili Kanun ve üst politika belgeleriyle verilen görevler gereği MYK, Ağustos 2010'da MEB, YÖK ve MYK temsilcilerinden oluşan ve TYÇ'nin oluşturulması için gerekli kararların alınmasından sorumlu Ulusal Yeterlilik Çerçevesi (UYÇ) Hazırlama Komisyonunu kurmuştur. TYÇ'nin planlama ve geliştirme sürecine ilişkin faaliyetler UYÇ Hazırlama Komisyonunca yürütülmüştür. UYÇ Hazırlama Komisyonu, 2010 yılı Ekim ayında TYÇ hazırlanmasına ilişkin teknik çalışmaları yürüterek Komisyona destek sağlamak amacıyla TYÇ Hazırlama Çalışma Grubunu oluşturmuştur. 2011 yılı Mart ayında ise, hazırlanacak çerçevenin isminin "Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ)" olması kararlaştırılmıştır.

TYÇ hazırlama çalışmaları kapsamında yürütülen faaliyetler hakkında bilgi vermek; görüş, öneri ve katkıları almak amacıyla 2011 yılı Nisan ayında Danışma ve Değerlendirme Platformu (DDP) oluşturulmuştur. DDP üyesi kurum ve kuruluşlara ilişkin liste 1. ekte sunulmaktadır.

¹⁹ <http://mesbil.meb.gov.tr/genel/hayat%20boyu%20%C3%B6%C4%9Frenme%20dokuman.pdf>

2011 yılı Eylül ayı içerisinde TYÇ hazırlama çalışmaları kapsamında, TYÇ İstişare Belgesinin uluslararası ve yerel uzmanların katkılarıyla hazırlanması kararlaştırılmıştır. TYÇ İstişare Belgesinin ilk taslağı, 2012 yılı Şubat ayı içerisinde UYÇ Hazırlama Komisyonuna sunulmuştur. Aynı dönemde UYÇ Hazırlama Komisyonu, MEB ve YÖK üst düzey yöneticileri tarafından temsil edilecek biçimde genişletilmiştir. DDP 1. İstişare Toplantısında değerlendirilmek üzere hazırlanan TYÇ İstişare Belgesi, 2012 yılı Haziran ayında UYÇ Hazırlama Komisyonuna sunulmuştur.

TYÇ istişare süreci, 5 Temmuz 2012 tarihinde yapılan DDP 1. İstişare Toplantısıyla başlatılmıştır. Söz konusu toplantıda TYÇ İstişare Belgesi, DDP üyelerine sunulmuş ve DDP üyelerinden kurum ve kuruluşlarının görüşlerini MYK'ya iletmeleri istenmiştir. 2012 yılı Eylül ayı sonuna kadar devam eden istişare süreci boyunca DDP üyesi 77 kurum/kuruluşun 35'i; DDP üyesi olmayan 63 kurum/kuruluşun ise 10'u tarafından görüş ve öneriler iletilmiştir. İletilen geribildirim formları, TYÇ Çalışma Grubu tarafından incelenmiş, bildirilen tüm görüş ve öneriler değerlendirilerek uygun bulunanlar TYÇ İstişare Belgesine yansıtılmış, yönetmelikle belirlenecek usul ve esaslara ilişkin iletilen görüşler ise yönetmelik hazırlama çalışmaları sırasında dikkate alınmıştır.

Yükseköğretim dâhil tüm eğitim ve öğretim programları ile diğer öğrenme yollarıyla kazanılan yeterliliklerin TYÇ'ye dâhil edilme esasları; kalite güvencelerinin sağlanması, kalite güvencesinden sorumlu kurum ve kuruluşların belirlenmesi, Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin oluşumu ve yürütülmesi için danışma, karar ve uygulama birimlerinin oluşturulması ve işletilmesi ile Yönetmelik kapsamında yer alan çalışmalarla ilgili görev, yetki ve sorumluluklarının belirlenmesine ilişkin usul ve esasları kapsayan TYÇ Yönetmelik taslağı, MYK tarafından sorumlu kurumlarla işbirliği içerisinde hazırlanmış ve 14 Haziran 2013 tarihinde resmi görüş ve önerilerini almak üzere 74 kurum ve kuruluşla paylaşılmıştır.

5544 sayılı Meslekî Yeterlilik Kurumu Kanununun 23/A maddesine dayanarak hazırlanan TYÇ Yönetmelik taslağı, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu, 3308 sayılı Meslekî Eğitim Kanunu, 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, 6287 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ve 652 sayılı MEB Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname kapsamında MEB ve YÖK'ün görev alanıyla doğrudan ilgilidir.

TYÇ'nin ana paydaşlarından olan MEB'in resmi görüşlerinin 2014 yılı Şubat ayı başında MYK'ya iletilmesiyle resmi görüş süreci tamamlanmıştır. Görüş süreci boyunca toplam 42 kurum/kuruluş tarafından TYÇ Yönetmelik taslağına ve TYÇ Belgesine ilişkin görüş ve öneriler iletilmiştir. Söz konusu 42 kurum/kuruluştan 24'ü ilave görüş ve öneriler sunarken 18'i mevcut taslağın uygun olduğunu belirtmiş ve ilave görüşte bulunmamıştır. İlave görüş ve öneri bildiren 24 kurum/kuruluş tarafından iletilen görüş ve öneriler, MYK bünyesinde oluşturulan çalışma ekibi tarafından değerlendirildikten sonra UYÇ Hazırlama Komisyonu üyeleri arasından TYÇ Redaksiyon Heyeti tarafından incelenmiş ve uygun bulunan görüş ve öneriler TYÇ Yönetmelik taslağına ve TYÇ Belgesine yansıtılmıştır.

MYK Yönetim Kurulunun 2/7/2014 tarihli ve 2014/46 sayılı Kararıyla onaylanan TYÇ Yönetmelik taslağı ve TYÇ Belgesi, Sayıştay Başkanlığının görüşü alındıktan sonra Bakanlar Kuruluna arz edilmek üzere Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından 2/10/2014 tarihinde Başbakanlığa sunulmuştur.

Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü, ilgili bakanlık ve kurumları TYÇ Yönetmelik taslağını değerlendirmek ve resmi görüşlerini sunmak üzere 12/11/2014 tarihinde toplantıya davet etmiştir. Toplantıda, daha önce mutabık kalınmasına rağmen kurumların sorumluluklarının, TYÇ'nin yönetimine ilişkin öngörülen yapıların ve TYÇ adının Kanunda yer almadığı yönünde bazı bakanlık ve kurumların yeni görüş ve değerlendirmeler sunması nedeniyle bu hususlarda çalışma yapılması ihtiyacı doğmuştur.

TYÇ Yönetmelik taslağına ve TYÇ'ye yönelik ihtilaf noktalarının ortadan kaldırılması ve kanun boşluklarının giderilmesi amacıyla, Meslekî Yeterlilik Kurumu Kanununun TYÇ ile ilgili maddelerinde değişiklik önerisi hazırlanmış ve bu öneriler Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından uygun bulunarak, 4/4/2015 tarihli ve 6645 sayılı "İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" kapsamında yayımlanmıştır. Mezkûr Kanun değişiklikleriyle 5544 sayılı Kanunun 23/A maddesi değiştirilmiş, ayrıca Kanunun muhtelif maddelerindeki UYÇ ifadeleri TYÇ'ye dönüştürülmüş ve MYK'da Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Dairesi Başkanlığı kurulmuştur. Bu değişikliklerle TYÇ'nin adına, TYÇ'ye ilişkin yönetim yapılarına, kalite güvence ölçütleri ile kalite güvencesini sağlayacak kurumların nasıl belirleneceğine ilişkin kanuni boşluklar giderilmiştir.

MYK Yönetim Kurulu, 6/5/2015 tarihli ve 2015/24 sayılı Kararıyla söz konusu Kanun değişikliklerine bağlı kalınarak TYÇ Yönetmelik taslağında ve TYÇ Belgesinde gerekli düzeltmelerin MYK tarafından yapılmasını ve çalışmaların sürdürülmesini kararlaştırmıştır. Bu doğrultuda 2/7/2014 tarihinde Yönetim Kurulu tarafından onaylanan Yönetmelik taslağı ve TYÇ Belgesi esas alınarak, söz konusu dokümanlara 5544 Sayılı Kanunda TYÇ ile ilgili olarak yapılan tüm değişiklikler yansıtılmıştır. Değişikliklerinin yansıtıldığı Yönetmelik taslağı ve TYÇ Belgesi, Bakanlar Kuruluna arz edilmek üzere Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından 26/06/2015 tarihinde Başbakanlığa sunulmuştur.

Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğünde, Yönetmelik taslağı üzerinde mevzuat hazırlama ilkeleri doğrultusunda düzenlemeler yapılmış ve Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, Bakanlar Kurulunun 2015/8213 sayılı Kararıyla 19/11/2015 tarihli ve 29537 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yönetmeliğin geçici 1 inci maddesinin ikinci fıkrası gereğince Meslekî Yeterlilik Kurumu Yönetim Kurulu tarafından onaylanan Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin, Yönetmeliğin yayımı tarihinden itibaren bir ay içerisinde Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe konulması gerekmektedir. Bu doğrultuda 2010-2014 yılları arasında yürütülen çalışmalar kapsamında hazırlanmış ve MYK Yönetim Kurulu tarafından onaylanmış olan Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Belgesi, anılan Yönetmeliğe göre gözden geçirilerek güncellenmiş ve MYK Yönetim Kurulunun 9/12/2015 tarihli ve 2015/62 sayılı Kararıyla onaylanarak nihai hale getirilmiştir.

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi ile Referanslanması

TYÇ geliştirme sürecindeki en önemli adımlardan birisi TYÇ'nin, AYÇ ve Avrupa Yükseköğretim Alanı Yeterlilikler Çerçevesi (AYA-YÇ) ile ilişkilendirilmesi ve bu çerçeveler ile uyumluluğunun kanıtlanmasıdır. Bu kapsamda TYÇ'nin AYÇ ile referanslanması ve TYÇ seviyeleri içerisinde yer alan yükseköğretim seviyelerinin de AYA-YÇ ile uyumluluğunun belgelendirilmesi gerekmektedir. TYÇ için referanslama ve uyumluluğu belgelendirme işlemlerinin tek bir süreç halinde yürütülmesi kararlaştırılmıştır.

TYÇ-AYÇ referanslama sürecinin gözetimi için MYK tarafından 2013 yılı Haziran ayında MEB, YÖK ve MYK temsilcileri ile iki uluslararası uzmanın yer aldığı TYÇ-AYÇ Referanslama Komitesi oluşturulmuştur. Referanslama Komitesinin temel görevi, AYÇ Danışma Grubu tarafından yayımlanmış olan ve referanslama raporlarında ülkelerin dikkate alınmaları gereken 10 ölçütün her birine ilişkin Türkiye'nin verdiği resmi bilgileri içeren Referanslama Raporunun yazımında gözetim ve yönlendirme sağlamaktır. AYÇ Danışma Grubu referanslama ölçütleri 6. ekte sunulmaktadır.

TYÇ'nin AYÇ ile referanslanması ve yükseköğretim seviyelerinin AYA-YÇ ile uyumluluğunun belgelendirilmesi çalışmaları için "Erasmus+ Programı" olarak adlandırılan "Eğitim, Öğretim, Gençlik ve Spor için Birlik Programı" kapsamında AYÇ Danışma Grubunda temsil edilen ulusal koordinasyon noktalarının başvuruda bulunabildiği "AYÇ Ulusal Koordinasyon Noktası 2014 Projesi" MYK tarafından Nisan-Aralık 2014 tarihleri arasında yürütülmüştür. Söz konusu proje kapsamında uluslararası uzmanların da yer aldığı Referanslama Komitesinin gözetimi ve yönlendirmesi altında "Türkiye Referanslama Raporu" taslağı hazırlanmıştır. Türkiye Referanslama Raporu taslağına yönelik ulusal istişare sürecinin TYÇ'nin yayımından sonra başlatılmasına karar verilmiştir.

TYÇ Yönetmeliğinin geçici 1 inci maddesi gereğince Yönetmeliğin yayımı tarihinden itibaren bir yıl içerisinde TYÇ'nin AYÇ ile referanslanması çalışmaları tamamlanacak; Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesinin Avrupa Yükseköğretim Alanı Yeterlilikler Çerçevesiyle uyumluluğunun belgelendirilmesi, referanslama çalışmaları kapsamında yürütülecektir. Türkiye Referanslama Raporu, onaylandıktan sonra Avrupa Komisyonunca oluşturulan AYÇ Danışma Grubuna sunulacaktır.

2.4 Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin Hedefleri

TYÇ'nin genel hedefi, ülkemizdeki tüm yeterliliklerin tanımlandığı, sınıflandırıldığı ve bunun sonucunda yeterlilikler arasında geçiş ve ilerleme gibi ilişkilerin belirlendiği bütünlük bir yapı sunmaktır.

Paydaşlarla yapılan toplantılar, istişare süreçleri, TYÇ ile ilgili birçok politika ve strateji dokümanının incelenmesi, eğitim ve öğretim sistemi ile iş piyasasının özelliklerinin ve gereksinimlerinin belirlenmesi ve diğer ülkelerin UYÇ geliştirme sürecinde yaşadığı deneyimler üzerine yapılan kapsamlı araştırmalar sonucunda TYÇ'nin temel hedefleri belirlenmiştir:

a) Yeterlilikleri tanımlamak, sınıflandırmak ve karşılaştırmak için açık ve tutarlı bir yöntem belirlemek.

b) Kalite güvencesi sağlanmış tüm yeterlilikleri (genel, meslekî, akademik eğitim ve öğretim programları ve diğer öğrenme ortamlarında kazanılan) kapsayan bütünlük bir çerçeve sunmak.

c) Örgün, yaygın ve serbest öğrenme ortamlarında bireyin kazandığı yeterliliklerin tanınmasını sağlayacak biçimde yeterlilik sistemini sürekli iyileştirmek.

ç) Tanımlanmış ve ölçülebilir yeterliliklere sahip, istihdam edilebilir donanımda bireyler yetiştirilmesine ve dolayısıyla işsizliğin azaltılmasına katkıda bulunmak.

d) Yeterliliklerden sorumlu ilgili kurum ve kuruluşlar ile iş dünyası ve sosyal paydaşlar başta olmak üzere ilgili tüm tarafların kurumsal işbirliğini geliştirmek.

e) Diğer ülke yeterliliklerinin Türkiye'de, Türkiye'deki yeterliliklerin yurtdışında tanınması için temel ölçütleri oluşturmak ve böylelikle karşılaştırma işlevi görmek.

UYÇ Hazırlama Komisyonu, TYÇ'nin karşılaması beklenen ulusal gereksinim ve öncelikleri değerlendirmiştir. TYÇ hazırlama çalışmalarına dâhil olan kurum ve kuruluşlar arasındaki görüş birliğine göre, söz konusu gereksinim ve öncelikleri karşılamak üzere hazırlanan TYÇ'nin katılımcı, sürekli geliştirilebilir, yeniliklere açık ve değişime öncülük eden bir çerçeve olması hedeflenmektedir.

2.5 Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Geliştirme Sürecinde Dikkate Alınan İlkeler

TYÇ oluşturma sürecinde ulusal ve uluslararası bağlamda yapılan incelemeler sonucunda, TYÇ tasarımında dikkate alınacak ilkeler belirlenmiş ve TYÇ aşağıdaki ilkeler göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır:

- a) Kalite güvencesi sağlanmış tüm yeterlilikleri öğrenme kazanımlarına dayalı olarak tanımlanmış seviyeler aracılığıyla ulusal düzeyde sınıflandırmak.
- b) Yeterliliklerin şeffaflığını ve tanınırlığını sağlamak.
- c) Yeterliliklerin kazanılması süreçlerine erişimi kolaylaştırmak.
- ç) Yeterliliklerin kredilendirilmesine, kredilerin birleştirilmesi ve yeterlilikler arasında geçiş yapılmasına imkân sağlamak.
- d) Yeni yeterliliklerin tasarlanmasına imkân sağlamak.
- e) Yeterliliklerin öğrenme kazanımlarına dayalı olarak hazırlanmasını sağlamak.
- f) Önceki öğrenmelerin tanınmasını sağlamak.
- g) Hayat boyu öğrenmeyi desteklemek.
- ğ) Eğitim ile istihdam arasındaki ilişkiyi güçlendirmek.
- h) Paydaşların katılım ve katkılarına sağlamak ve sorumlu kurumlar arasında etkili işbirliğini gerçekleştirmek.
- ı) Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi ile uyumlu olmak.
- i) Yeterliliklerin uluslararası kıyaslanabilirliğini sağlamak amacıyla ortak kavramlar oluşturmak.
- j) Meslek kuruluşları ile diğer kurum ve kuruluşlar tarafından geliştirilmiş ve kalite güvencesi sağlanmış yeterliliklerin tanınmasını sağlamak.
- k) Bireylerin hareketliliğini kolaylaştırmak.
- l) Kalite güvence sistemlerinin hazırlanmasına temel oluşturmak.
- m) Anahtar yetkinliklerin kazandırılmasına hizmet etmek.

2.6 Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinden Beklenen Yararlar

TYÇ, ülkemizin eğitim ve öğretim sistemini iyileştirme, yenileştirme ve uluslararası karşılaştırılabilirlik ve tanınırlık hedeflerine ulaştırma konusunda itici bir güce sahiptir. TYÇ'nin eğitim ve öğretim kurumları, öğrenenler, çalışanlar ve işverenler için şu yararları sağlaması beklenmektedir:

- a) TYÇ'nin öğrenme kazanımlarına dayalı, kalite güvencesi sağlanmış tüm yeterlilikleri kapsayıcı bütünlük bir yapıda olması; yeterlilikler arasındaki geçişleri, önceki öğrenmelerin tanınmasını ve bireyin tüm kazanımlarının değerlendirilmesini kolaylaştıracaktır.
- b) TYÇ, iş piyasası için daha nitelikli iş gücüyle gelen bir katma değer; öğrenenler ve bireyler için daha fazla istihdam imkânı ve öğrenme olanaklarına erişim fırsatı; eğitim ve öğretim kurumları için kalite referansları ve ulusal/uluslararası referanslama olanakları sunacaktır.
- c) TYÇ, yeterliliklerin uluslararası alanda tanınırlığını ve şeffaflığını sağlayarak bireylerin hareketliliğini destekleyecektir.

ç) TYÇ, toplumun giderek çeşitlenen gereksinimlerini karşılamak için yeni yeterliliklerinin geliştirilmesine sağlam bir temel sunacaktır.

Bu bağlamda TYÇ'nin uygulanması, paydaşların TYÇ'ye katılımı, TYÇ'nin eğitim ve öğretim sisteminde oluşturacağı değişim ve gelişmeler sonucu; hayat boyu öğrenmenin yaygınlaşması, öğrenme kazanımlarının tanınması ve belgelendirilmesi ile birey yaşamının değişimi, toplumun ve iş dünyasının beklentilerinin karşılanması ve sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişin hızlanması gibi yararlar olacaktır.

3. TÜRKİYE YETERLİLİKLER ÇERÇEVESİNİN YAPISAL ÖZELLİKLERİ

3.1 Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin Kapsamı

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ), Türkiye'deki yeterliliklerin sınıflandırılmasını sağlayan bütünleşik tek bir yapı olarak, kalite güvencesi sağlanmış ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim dâhil, tüm eğitim ve öğretim programları ve diğer öğrenme yollarıyla kazanılan tüm yeterlilikleri kapsayacak şekilde tasarlanmıştır. TYÇ, Millî Eğitim Bakanlığının (MEB) sorumlu olduğu yeterlilikler, Meslekî Yeterlilik Kurumu (MYK) sorumluluğundaki yeterlilikler, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) koordinasyonu ve denetiminde sunulan yükseköğretim yeterlilikleri başta olmak üzere diğer sorumlu kurumların sorumlu olduğu yeterlilikleri de içermektedir. Ülkemiz iş piyasasında şu anda var olan ve gelecekte gereksinim duyulacak birçok meslekî yeterlilik, TYÇ kapsamında yer alacaktır. TYÇ'de, MEB ve MYK'nın yeterlilik sistemleri ile Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ) yer almaktadır.

3.2 Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin Tasarımı

Ülkemizde birbirinden oldukça farklı, eğitim ve iş dünyasında yaygın olarak bilinen ve kullanılan yeterlilikler bulunmaktadır. Bunun yanı sıra MYK sorumluluğunda, uluslararası eğilimler ve AYÇ yaklaşımıyla uyumlu ulusal yeterlilikler geliştirilmektedir. Farklı yaklaşımlarla hazırlanmış olan yeterlilikleri aynı çerçeve içerisine dâhil etme ve tek bir yapı oluşturma hedefi, TYÇ'nin tasarımıyla ilgili önemli güçlükler neden olmuştur. Söz konusu güçlükler TYÇ için belirlenmiş olan hedeflere ulaşılmasını sağlayacak biçimde TYÇ tasarımı göz önünde bulundurulmuştur.

Kalite güvencesi sağlanmış bütün yeterliliklerin tanımlanacağı, sınıflandırılacağı ve böylelikle yeterlilikler arasındaki ilişkilerin belirleneceği, yeterliliklerin şeffaflığının ve tanınmasının sağlanacağı, hayat boyu öğrenmeyi destekleyecek bütünleşik tek bir yapı sunulmaktadır. TYÇ ile mevcut yeterlilikler için referans çerçevesi oluşturulmuştur.

Ayrıca TYÇ, uygulama sürecinde;

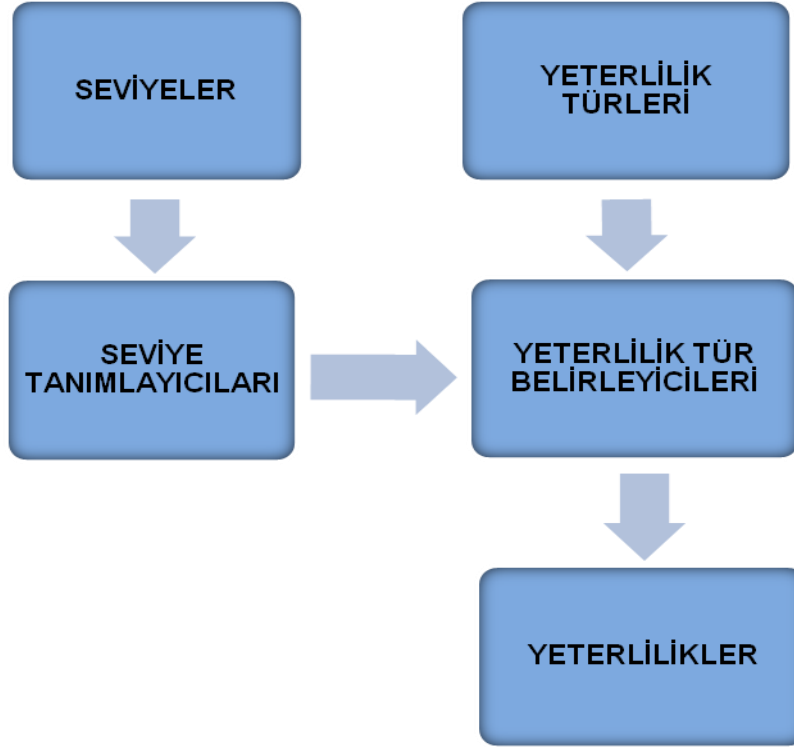
- a) Yeni yeterliliklerin geliştirilmesi,
- b) Önceki öğrenmelerin tanınması,
- c) Yeterlilikler arası yatay ve dikey geçiş olanaklarının belirlenmesi,
- ç) Yeterliliklerin uluslararası kıyaslanabilirliğinin sağlanması imkânı sunacaktır.

TYÇ, her düzeydeki tanımlı ve sıralı okul eğitiminin yanı sıra iş yerlerinde veya diğer yaygın ve serbest öğrenme ortamlarında deneyime dayalı öğrenme ve bağımsız bireysel öğrenme sonucu elde edilen bütün yeterlilikleri kapsayacak biçimde tasarlanmıştır. TYÇ özel gereksinimli bireylerin öğrenme kazanımlarının uygun biçimde tanınmasını sağlayacak yeterliliklerinin geliştirilmesine de olanak sağlamaktadır.

TYÇ, seviye ve seviye tanımlayıcılarından oluşan bir yapıya sahiptir. Seviyeler, seviye tanımlayıcıları aracılığıyla tanımlanmakta ve yeterlilik türleriyle desteklenmektedir. Yeterlilik türleri ise yeterlilik türü belirleyicileriyle tanımlanmaktadır. Yukarıda belirtilen unsurlar bütünleşik bir araç grubu oluşturmakta, böylelikle her türlü yeterliliği tanımlayabilen esnek bir yapı sunmasının yanı sıra her türlü öğrenme kazanımı grubu için uygun yeterliliğin geliştirilmesini destekleyecek bir tasarım olanağı sağlamaktadır.

TYÇ yapısında kullanılan temel araçlar aşağıda gösterilmekte ve ilerleyen bölümlerde açıklanmaktadır.

1. Şekil
Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Yapısının Temel Araçları

3.2.1 Seviyeler ve Seviye Tanımlayıcıları

TYÇ, sekiz (8) seviyeden meydana gelen bir yapıda tasarlanmıştır. TYÇ'de her seviye, söz konusu seviyedeki yeterliliklerin sahip olduğu ortak öğrenme kazanımlarına göre tanımlanmıştır. Her seviyeyi bilgi, beceri ve yetkinlikler açısından tanımlayan öğrenme kazanımlarına ilişkin tanımlar dizisi **seviye tanımlayıcısı** olarak adlandırılmakta ve seviye tanımlayıcılar TYÇ'nin çekirdeğini oluşturmaktadır. Seviye tanımlayıcıları, TYÇ içerisindeki diğer tüm yapı ve araçlar için temel sağlamaktadır.

Seviye tanımlayıcıları, ilgili seviyeye ilişkin öğrenme kazanımlarını tanımlamak, yeterliliklerin seviyesini belirlemek ve TYÇ'yi uluslararası/bölgesel yeterlilik çerçevelerine referanslamak için kullanılan araçtır.

Öğrenme kazanımları bilgi, beceri ve yetkinlik açısından tanımlanmaktadır; dolayısıyla seviye tanımlayıcıları, öğrenme kazanımlarının belirtilen üç "bileşenine" göre düzenlenmektedir. Sekiz seviyenin her biri için, bu üç bileşende gerekli ifadeleri içeren tanımlayıcılar yer almaktadır. TYÇ seviyeleri, herhangi özel bir öğrenme alanı dikkate alınmadan tanımlanmaktadır. TYÇ'de aynı seviyede bulunan farklı yeterliliklere ait asgari öğrenme kazanımları ortaktır.

TYÇ'de, 1. seviye yeterlilikleri, temel görevleri yerine getirme yeterliliklerini tanımlarken 8. seviye yeterlilikleri çalışma ve öğrenme alanına yenilik getirme, ortaya çıkan yeni ve karmaşık problemleri farklı alanlardaki yaklaşım ve yöntemleri kullanarak çözme yeterliliğini tanımlamaktadır. TYÇ seviye tanımlayıcıları aşağıda sunulmaktadır.

1. Tablo

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Seviye Tanımlayıcıları

BİLGİ TYÇ kapsamında "bilgi"; bir çalışma veya öğrenme alanı ile ilgili gerçeklerin, ilkelerin, teorilerin ve uygulamaların anlaşılmasını içeren kuramsal ve/veya olgusal bilgi olarak tanımlanmıştır.		
BECERİ TYÇ kapsamında "beceri"; bir çalışma veya öğrenme alanında edinilen mantıksal, sezgisel ve yaratıcı düşünme ile el becerisi, yöntem, materyal, araç ve gereçleri kullanabilmeyi gerektiren "bilgiyi kullanma" ve "problem çözme" olarak tanımlanmıştır.		
YETKİNLİK TYÇ kapsamında "yetkinlik"; bilgi ve becerilerin bir çalışma veya öğrenme ortamında sorumluluk olarak ve/veya özerk çalışma göstererek kullanılması, öğrenme gereksinimlerinin belirlenmesi ve karşılanması, toplumsal ve etik meselelerin ve sorumlulukların dikkate alınması olarak tanımlanmıştır.		
1. SEVİYE	BİLGİ	Kendisi ve çevresine ilişkin genel bilgiye sahip olma
	BECERİ	Basit görevleri yerine getirmek için gerekli temel beceriye sahip olma
	YETKİNLİK	Basit görevleri rehberlik ve gözetim altında gerçekleştirme
2. SEVİYE	BİLGİ	Bir iş veya öğrenme alanına ait başlangıç düzeyinde olgusal bilgiye sahip olma
	BECERİ	Görevleri yerine getirmek ve olası basit sorunları çözmek için gerekli bilgiyi kullanma temel becerisine sahip olma
	YETKİNLİK	Basit görevleri gözetim altında sınırlı özerklik ile gerçekleştirme Hayat boyu öğrenme yaklaşımı kapsamında öğrenme ihtiyaçlarının farkında olma
3. SEVİYE	BİLGİ	Bir iş veya öğrenme alanına ait başlangıç düzeyinde kuramsal, orta düzeyde olgusal bilgiye sahip olma
	BECERİ	Görevleri yerine getirmek ve problem çözmek için, gerekli veri, yöntem ve araç-gereçleri seçip kullanma becerisine sahip olma
	YETKİNLİK	Görevleri yerine getirmede sorumluluk alma Değişen şartları dikkate alarak görevi tamamlama Hayat boyu öğrenme yaklaşımı kapsamında öğrenme ihtiyaçlarını rehberlik eşliğinde belirleme ve karşılama
4. SEVİYE	BİLGİ	Bir iş veya öğrenme alanına ait orta düzeyde kuramsal ve işlemsel, orta düzeyin üzerinde olgusal bilgiye sahip olma
	BECERİ	Bir iş veya öğrenme alanına özgü iş ve işlemleri yerine getirmek ve sorunlara çözüm üretmek amacıyla bilişsel ve uygulamalı becerilere sahip olma
	YETKİNLİK	Öngörülebilir, ancak değişime açık ortamlarda, görevleri tamamlamak için tam sorumluluk alma Başkalarının yürüttüğü sıradan görevlerin gözetimini yapma, bu görevlerin değerlendirilmesinde ve iyileştirilmesinde sınırlı sorumluluk alma Hayat boyu öğrenme yaklaşımı kapsamında öğrenme ihtiyaçlarını karşılama ve rehberlik eşliğinde ileriye yönelik öğrenme hedeflerini belirleme Bir iş veya öğrenme alanındaki bilgi, beceri, tutum ve davranışlar ile etik meseleler ve toplumsal sorunların ilişkisi konusunda farkındalığa sahip olma

5. SEVİYE	BİLGİ	Bir iş veya öğrenme alanının sınırlarının farkında olarak, bu alana özgü, kapsamlı, kuramsal ve olgusal bilgilere sahip olma
	BECERİ	Sınırları belirlenmiş soyut ve somut sorunlara yaratıcı çözümler geliştirmede gerekli, kapsamlı, bilişsel ve uygulamalı becerilere sahip olma
	YETKİNLİK	<p>Öngörülemeyen değişikliklerin olduğu ortamlarda yönetim ve gözetim görevi yapma</p> <p>Kendisinin ve başkalarının başarımlarını değerlendirme ve geliştirme</p> <p>Projelerin yönetimi dâhil iş veya öğrenme ortamlarında işleme dair etkileşimde bulunma</p> <p>Bir iş veya öğrenme alanına yönelik hayat boyu öğrenme yaklaşımının kapsamına ve bu kapsamın örgün ve yaygın eğitim ile serbest öğrenme yollarıyla ilişkisi konusunda genel farkındalığa sahip olma</p> <p>Bir iş veya öğrenme alanındaki bilgi, beceri, tutum ve davranışlar ile toplumsal ve etik meseleler ve sorumluluklar ilişkisinin farkında olma</p>
6. SEVİYE	BİLGİ	Bir iş veya öğrenme alanında sorgulayıcı bakış açısını kapsayacak şekilde ileri düzeyde kuramsal, metodolojik ve olgusal bilgiye sahip olma
	BECERİ	Uzmanlık gerektiren bir iş veya öğrenme alanında, karmaşık ve öngörülemeyen sorunları çözmek için gerekli, uzmanlık ve yenilik niteliği gösteren ileri düzeyde becerilere sahip olma
	YETKİNLİK	<p>Öngörülemeyen iş veya öğrenme ortamlarında sorumluluk alarak karar verme ve bu ortamlarda karmaşık teknik veya meslekî faaliyet veya projeleri yönetme</p> <p>Kişilerin ve grupların meslekî gelişiminin yönetiminde sorumluluk alma</p> <p>Bir iş veya öğrenme alanına yönelik hayat boyu öğrenme yaklaşımının kavramları, politikaları, araçlarının uygulaması ve bunların örgün ve yaygın eğitim ile serbest öğrenme yollarıyla ilişkisi konusunda deneyim sahibi olma</p> <p>Bir iş veya öğrenme değerlendirmesinde bulunurken toplumsal ve etik değerlerin farkında olma</p>

7. SEVİYE	BİLGİ	<p>Bir iş veya öğrenme alanında, özgün fikirlerin ve/veya araştırmanın temelini oluşturan ve bir kısmı en ileri düzeydeki ihtisas bilgisine sahip olma</p> <p>Alanındaki ve alanının ilişkili olduğu değişik alanların arayüzündeki bilgi meselelerinde sorgulayıcı yaklaşıma sahip olma</p>
	BECERİ	<p>Bir iş veya öğrenme alanında yeni bilgi ve yöntemleri geliştirmek ve farklı alanlardan bilgiyi bütünleştirmek için yürütülen araştırma ve/veya yenilik faaliyetlerinde sorun çözmede ileri düzeyde beceriye sahip olma</p> <p>İleri araştırma işlemlerinin kavranılması, tasarlanması, uygulanması ve uyarlanmasını yapma becerisine ekip üyesi veya kısmen özerk olarak sahip olma</p>
	YETKİNLİK	<p>Öngörülemeden, karmaşık ve yeni stratejik yaklaşımlar gerektiren iş veya öğrenme ortamlarını yönetme ve dönüştürme</p> <p>Karmaşık bir ortamda değişimi yönetme tecrübesine sahip olma</p> <p>Meslekî bilgi ve uygulamaya katkı yapmak ve/veya takımların stratejik başarımlarını değerlendirmek için sorumluluk alma</p> <p>Bir iş veya öğrenme alanına ve alanlar arasındaki arayüz bilgisine yönelik hayat boyu öğrenme yaklaşımının kavram, politika, araçlar ve uygulaması ve bunların örgün ve yaygın eğitim ile serbest öğrenme yollarıyla ilişkisi konusunda liderlik yapma</p> <p>Bir iş veya öğrenme alanında, toplumsal ve etik meseleleri ve sorumlulukları dikkate alarak bilgiyi bütünleştirme ve yargıda bulunma</p>
8. SEVİYE	BİLGİ	<p>Bir iş veya öğrenme alanındaki kuram, uygulama, yöntem ve tekniklerin en ileri düzeydeki sistematik bilgisine ve sorgulayıcı analiz yapacak kapasiteye sahip olma</p> <p>Bir iş veya öğrenme alanıyla ilişkili olarak farklı iş veya öğrenme alanlarında en ileri düzeydeki arayüz bilgisine sahip olma</p>
	BECERİ	<p>Bir iş veya öğrenme alanındaki en ileri düzeydeki araştırma ve/veya yenilikte kritik sorunları çözmek, mevcut bilgiyi veya meslekî uygulamayı genişletmek ve yeniden tanımlamak için sentez ve değerlendirmeyi de kapsayan en ileri düzeydeki bilgi, yöntem ve teknikleri kullanmayı gerektiren uzmanlaşmış becerilere sahip olma</p> <p>İleri araştırma süreçlerinin kavranılması, tasarlanması, uygulanması ve uyarlanmasını yapma becerisine özerk olarak sahip olma</p> <p>Alanında ortaya çıkan, farklı alanlardaki yöntem ve yaklaşımların kullanımını da gerektiren yeni ve karmaşık sorunları çözmeye becerisine sahip olma</p>
	YETKİNLİK	<p>Güçlü bir yetkinlik, yenilik, özerklik, bilimsel ve meslekî tutarlılığa sahip olma ve araştırma dâhil iş veya öğrenme ortamlarındaki en ileri seviyedeki yeni fikirlerin ve süreçlerin geliştirilmesinde yetkin olduğunu gösterme</p> <p>Bir iş veya öğrenme alanındaki mevcut bilgi veya meslekî uygulamanın yeniden tanımlanmasına veya genişletilmesine imkân veren yeni ve özgün yaklaşımların geliştirilmesinde liderlik yapma</p> <p>Bir iş veya öğrenme alanına ve alanlar arasındaki arayüz bilgisine yönelik hayat boyu öğrenme yaklaşımının öngörülmeden, karmaşık ve yenilik gerektiren ortamlarda geliştirilmesine, örgün ve yaygın eğitim ile serbest öğrenme yollarıyla desteklenmesine ilişkin konularda özgün politika ve uygulamalar geliştirme</p> <p>Bir iş veya öğrenme alanında, toplumsal ve etik meseleleri ve sorumlulukları dikkate alarak yeni bilgi üretme</p>

Bilgi, beceri ve yetkinlik bileşenlerinin seviyeler arasındaki gelişimini gösteren tablo 3. ekte yer almaktadır.

3.2.2 Yeterlilik Türleri

TYÇ geliştirme sürecinde yapılan incelemelerde, sadece seviye yapısı kullanılmasının etkili bir sınıflandırma yapılmasını güçleştireceği öngörülerek seviye yapısının yanı sıra çeşitli yeterlilik türlerinin belirlenmesine ve kullanılmasına karar verilmiştir.

Yeterlilik türü; TYÇ'nin aynı seviyesinde yer alan ve işlevleri, öğrenme kazanımları, kredi değerleri veya genel, meslekî ve akademik yönelimleri açısından benzerlik gösteren yeterliliklerin sınıflandırıldığı yeterlilik gruplarını temsil etmektedir. Yeterlilik türleri, belirli bir öğrenme alanıyla ilişkili değildir. Yeterlilik türleri, aynı seviyede yer alan ancak işlevleri, öğrenme kazanımları, kredi değerleri ve/veya yönelimleri açısından önemli farklılıklar gösteren yeterliliklerin birbirinden ayırt edilmesine olanak sağlamaktadır. Yeterlilik türlerine; 5. seviyede Ön Lisans Diploması ve 5. Seviye Meslekî Yeterlilik Belgesi; 4. seviyede ise Meslekî Ortaöğretim Diploması ve Ustalık Belgesi örnek verilebilir.

TYÇ yeterlilik türü belirleyicilerinde, her bir yeterlilik türüne özgün bir isim verilmektedir. Yeterlilik türlerinin adlandırılmasında mevcut adlandırmalara ve iki yeterlilik türünün adının aynı olmamasına dikkat edilmiştir. Bu adlandırmaların çoğunluğu, eğitim ve öğretim sisteminde kullanılmakta ve öğrenenler ile işverenler tarafından bilinmektedir (Örn. Ustalık Belgesi, Meslekî Ortaöğretim Diploması, Yüksek Lisans Diploması gibi). Ayrıca, TYÇ'nin uygulama sürecinde ortaya çıkacak yeni yeterlilik türleri için de yeni adların belirlenmesi gerekecektir. Her bir yeterlilik türü için en uygun adın verilmesi amacıyla ilgili sorumlu kurum ve paydaşlarla görüşülerek yeterlilik türünün adının belirlenmesi sağlanacaktır.

TYÇ'de yer alması öngörülen ve ülkemizdeki eğitim, öğretim ve yeterlilik sistemlerinde var olan başlıca yeterlilik türleri 2. tabloda sınıflandırılmış ve geçici olarak seviyelendirilmiştir. Tabloda sunulan türler dışında eğitim, öğretim ve yeterlilik sistemlerinde başka yeterlilik türleri de bulunmaktadır.²⁰ TYÇ uygulama sürecinde yeterlilik türleri daha detaylı bir çalışma sonucunda belirlenecek, öğrenme kazanımlarına dayalı olarak tanımlanmış ve kalite güvencesi sağlanmış olan yeterlilikler uygun seviyelere yerleştirilecektir. TYÇ Yeterlilik türleri ve seviyeleri, TYÇ uygulama sürecinde sorumlu kurumlara işbirliği içerisinde kesinleştirilecektir.

Sorumlu kurumlar, sorumlu oldukları yeterlilikleri analiz ettikçe önerilen bazı türlere ihtiyaç olmadığı veya ilave bazı türlere ihtiyaç olduğu ortaya çıkabileceği için sorumlu kurumlar, tanımlanan ölçüt, prosedür ve gereksinimler doğrultusunda TYÇ'ye eklenmek üzere ilave türler önerebilir.

2. tabloya göre 1. seviyede sadece "Okul Öncesi Katılım Belgesi" yeterlilik türü bulunmaktadır, fakat gelecekte 1. seviye için başka yeterlilik türleri (Örn. Özel gereksinimleri olan kişilere yönelik yeterlilikler, yetişkin okuryazarlığı ve benzeri gibi) belirlenebilir.²¹ Öngörülen yeterlilik türlerinin geçici olarak belirlenmiş seviyelerini gösteren daha ayrıntılı tablo 4. ekte sunulmaktadır.

²⁰ Kurs bitirme belgesi, hizmet içi eğitim sertifikaları ve benzeri.

²¹ 2009-2013 Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesinin 2 ve 9 numaralı öncelik alanları doğrultusunda öngörülmektedir.

2. Tablo
Başlıca TYÇ Yeterlilik Türleri ve Öngörülen Seviyeleri²²

TYÇ Seviyesi	Yeterlilik Türü Adı	Sorumlu Kurum
1	Okul Öncesi Katılım Belgesi	MEB
2	İlkokul Öğrenim Belgesi	MEB
	2. Seviye Meslekî Yeterlilik Belgesi	MYK
3	Ortaokul Öğrenim Belgesi ²³	MEB
	Kalfalık Belgesi	MEB
	3. Seviye Meslekî Yeterlilik Belgesi	MYK
4	Ustalık Belgesi	MEB
	Meslekî ve Teknik Eğitim Lise Diploması	MEB
	Lise Diploması	MEB
	4. Seviye Meslekî Yeterlilik Belgesi	MYK
5	Ön Lisans Diploması (Akademik) ²⁴	YÖK
	Ön Lisans Diploması (Meslekî) ²⁵	YÖK
	5. Seviye Meslekî Yeterlilik Belgesi	MYK
6	Lisans Diploması	YÖK
	6. Seviye Meslekî Yeterlilik Belgesi	MYK
7	Yüksek Lisans Diploması (Tezli)	YÖK
	Yüksek Lisans Diploması (Tezsiz)	YÖK
	7. Seviye Meslekî Yeterlilik Belgesi	MYK
8	Doktora Diploması (Doktora, Sanatta Yeterlilik/Doktora ve Tıpta Uzmanlık)	YÖK
	8. Seviye Meslekî Yeterlilik Belgesi	MYK

²² TYÇ Yeterlilik Türleri ve öngörülen seviyeleri, geçici olarak belirlenmiş olup TYÇ Yönetmeliğinin 20 inci maddesi gereğince TYÇ Kurulunun önerisi TYÇ Koordinasyon Kurulunun onayı üzerine güncellenecektir.

²³ 2012 yılı öncesinde verilen ilköğretim diplomaları da bu tür içerisinde değerlendirilecektir.

²⁴ Dört yıllık lisans programlarının ilk iki yılının başarıyla tamamlanması sonucu düzenlenen ön lisans diplomalarıdır.

²⁵ Meslek Yüksekokulları tarafından düzenlenen ön lisans diplomalarıdır.

TYÇ'de yer alacak yeterlilik türleri, "yeterlilik türü belirleyici"leri kullanılarak tanımlanmaktadır. Yeterlilik türü belirleyicisi; her bir yeterlilik türü içerisinde yer alan yeterliliklere özgü ortak özellikleri tanımlamaktadır. Yeterlilik türü belirleyicileri, sorumlu kurumlar tarafından seviye tanımlayıcıları temelinde sorumlu oldukları yeterliliklerin tanımlanması ve yeni yeterliliklerin geliştirilmesinde asgari özellikler olarak esas alınacaktır. Yeterlilik türü belirleyicileri aşağıdaki bilgileri içermektedir:

- a) Yeterlilik Türü Adı
- b) Yeterliliği Veren Kuruluş
- c) Yönelim
- ç) Seviye
- d) Kategori
- e) Kredi Aralığı ve Programın Normal Süresi
- f) Program Profili
- g) Öğrenme Ortamı
- ğ) Öğrenme Kazanımları
- h) Anahtar Yetkinlikler
- ı) Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri
- i) Kalite Güvencesi
- j) Giriş Şartları
- k) Yeterliliği Kazanma Şartları
- l) İlerleme İmkânları
- m) Yeterliliğin Yasal Dayanağı

Yeterlilik türü belirleyicilerinin hazırlanmasında kullanılacak bu bilgilerin yer aldığı ayrıntılı tablo 5. ekte sunulmaktadır. TYÇ hazırlama sürecinde sorumlu kurumlar tarafından geliştirilen yeterlilik türü belirleyicileri, TYÇ uygulama sürecinde iyileştirilerek tamamlanacaktır.

3.2.3 Yeterlilik Türlerinin Sınıflandırılması

Ülkemizde kredi değeri, öğrenme süresi ve öğrenme kazanımları açısından farklılık gösteren birçok yeterlilik bulunması, TYÇ tasarımı göz önünde bulundurulmuştur. Birçok ülke, ulusal yeterlilik çerçevesini (UYÇ) geliştirirken TYÇ'deki kadar çeşitli yeterliliklerin çerçeveye dâhil edilmesini tercih etmemiştir. UYÇ'lerine tüm yeterlilikleri dâhil etmeyi amaçlayan ülkeler, çeşitli yeterlilikler arasındaki farkları ortaya koyabilmek ve yeterlilikleri işlevlerine göre sınıflandırabilmek için iki farklı yaklaşım kullanmaktadır:

- a) Kredi sistemlerinin kullanılması (Bir yeterlilikte yer alan öğrenme kazanımları için bireyin sarf etmesi gereken iş yükünün belirlenmesine dayanan kredi sisteminin kullanılması)
- b) Yeterlilik kategorilerinin kullanılması (Yeterliliklerin işlev veya amaçlarına göre sınıflandırılması)

Genel olarak ülkelerde, örgün ve yaygın eğitim ve öğretim programlarında kredi sistemi kullanılmaktadır. Yükseköğretim kurumlarına ait yeterliliklerin kredilendirilmesinde ise Bologna Süreci kapsamında Avrupa Kredi Transfer ve Biriktirme Sistemi (AKTS) uygulanmaktadır. Ülkemizdeki yeterliliklerin kredi değerlerine, işlev veya amaçlarına göre sınıflandırılmasına yönelik ortak bir yöntem bulunmamaktadır.

Ancak TYÇ'nin kalite güvencesi sağlanmış tüm yeterlilikleri kapsamı hedeflendiği için kredi değerleri, işlev ve amaçları açısından farklılıklar gösteren yeterlilik türlerinin sınıflandırılması gereksinimi ortaya çıkmıştır. Bu gereksinim doğrultusunda yeterlilik türlerinin yeterlilik kategorileri kullanılarak sınıflandırılması uygun görülmüştür.

TYÇ için belirlenen yeterlilik kategorileri şunlardır:

a) Ana yeterlilikler, genellikle tanımlanmış bir öğrenme veya çalışma alanındaki öğrenme kazanımlarının değerlendirilmesi süreci sonunda edinilen geniş kapsamlı yeterliliklerdir. Ana yeterlilikler, bir öğrenme sürecinin, öğretim programının veya meslekî eğitimin tamamlandığını göstermektedir. Örneğin; meslekî ve teknik ortaöğretim süreci sonunda elde edilen "Meslekî ve Teknik Ortaöğretim Diploması", hayat boyu öğrenme sürecinde edinilen "Ustalık Belgesi" ve "Meslekî Yeterlilik Belgesi" veya lisans öğrenimi sonunda elde edilen "İktisat Diploması" "ana yeterlilik"tir.

b) Destekleyici yeterlilikler, önceden kazanılan bir ana yeterliliğe ek olarak edinilen öğrenme kazanımlarının değerlendirilmesi sonucu belgelendirilen yeterliliklerdir. Bu yeterlilikler bilgi veya becerilerin güncellenmesi, yenilenmesi veya sürekli meslekî gelişim ile ilgili olup bu yeterliliklerin kazanılabilmesi için mutlaka bir ana yeterliliğe sahip olunması gerekmektedir. Örneğin; herhangi bir alanda lisans derecesine ek olarak edinilen "İş ve Meslek Danışmanlığı Meslekî Yeterlilik Belgesi" veya "Ustalık Belgesi"ne ek olarak edinilen "Usta Öğreticilik" yeterliliği "destekleyici yeterlilik"tir.

c) Birim yeterlilikler, ana yeterliliğin bir kısmına karşılık gelen öğrenme kazanımlarının kazanılması sonucu belgelendirilen yeterliliklerdir. Birim yeterlilikler, modüler öğrenme programları ile ilişkilendirilebilir. Örneğin; meslekî ve teknik ortaöğretim yiyecek-içecek hizmetleri alanı mutfak dalında bulunan "Aşçılık" programı sonunda elde edilen "Meslekî ve Teknik Ortaöğretim Diploması" bir ana yeterliliktir. Bu diploma programı kapsamında yer alan "Soğuk Mutfak Aşçılığı" ve "Sıcak Mutfak Aşçılığı" gibi programların sonucunda kazanılan ve belgelendirilen öğrenme kazanımları "birim yeterlilik"tir.

ç) Özel amaçlı yeterlilikler, başka bir yeterliliğe bağlı olmayan ancak kendi içerisinde bütünlüğü ve tek başına kullanımı (meslek icra etme, iş yeri açma ve benzeri gibi) olan öğrenme kazanımlarının belgelendirilmesi sonucunda elde edilen yeterliliklerdir. Bu yeterlilikler, ana yeterliliklere göre daha az sayıda öğrenme kazanımına sahip olmakla birlikte bir mesleği icra etmek için yeterlidir. Örneğin; inşaat sektöründe "Silindir Operatörü Meslekî Yeterlilik Belgesi" veya bilişim sektöründe "Bilgisayar Donanım Elemanı Meslekî Yeterlilik Belgesi" "özel amaçlı yeterlilik"tir.

TYÇ'de kullanılan yeterlilik kategorileri arasındaki ilişkileri gösteren şekil aşağıda sunulmaktadır.

2. Şekil Yeterlilik Kategorileri Arası İlişkiler

TYÇ uygulama sürecinde sorumlu kurumlar birbirinden farklı amaç ve işlevlere sahip yeterliliklerin ait olduğu kategorileri yeterlilik türü belirleyicilerinde tanımlayacaktır.

3.2.4 Seviyelerin ve Yeterlilik Türlerinin İlişkisi

TYÇ'nin yapısı iki temel bileşenden oluşmaktadır. Bunlar, sekiz (8) seviyeli yapı ve yeterlilik türleridir. 8 seviyeli yapı, TYÇ'nin temelini oluştururken seviye tanımlayıcıları 8 seviyeli yapının tanımlayıcı bileşenidir. Seviye tanımlayıcıları, göreceli olarak genel, kısa ve öz tanımlamalar olup belirli bir öğrenme veya çalışma ortamından tamamen bağımsızdır.

Yeterlilik türleri ise, birbirinden önemli ölçüde farklı yeterliliklerin aynı seviyeye yerleştirilmesine olanak sunan araçlardır. Ayrıca yeterlilik türleri, ileride yeni yeterliliklerin geliştirilmesi için gerekli zemini sağlayacaktır. Yeterlilik türü belirleyicilerinin öğrenme kazanımlarını oluşturmak için seviye tanımlayıcıları detaylandırılır ve zenginleştirilir. Dolayısıyla, yeterlilik türü belirleyicileri, seviye tanımlayıcılarına göre daha kapsamlı ve ayrıntılıdır.

3.2.5 Anahtar Yetkinlikler ve Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi

Anahtar yetkinlikler, hayat boyu öğrenme kapsamında her bireyin kazanması beklenen tanımlanmış sekiz yetkinliktir. Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyinin 18/12/2006 tarihli ve 2006/962/EC sayılı "Hayat Boyu Öğrenme İçin Anahtar Yetkinlikler" Hakkındaki Tavsiye Kararının ekinde "Hayat Boyu Öğrenme İçin Anahtar Yetkinlikler-Avrupa Referans Çerçevesi" yer almaktadır.²⁶ Bu çerçeve, sekiz anahtar yetkinliği belirlemekte ve her bir yetkinliğe ilişkin temel bilgi, beceri ve davranışları tanımlamaktadır.

Söz konusu çerçevede anahtar yetkinlikler şu şekilde tanımlanmıştır:

1) Anadilde iletişim: Kavram, düşünce, fikir, duygu ve olguları hem sözlü hem de yazılı olarak ifade etme ve yorumlama (dinleme, konuşma, okuma ve yazma) ve eğitim ve öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi her türlü sosyal ve kültürel bağlamda uygun ve yaratıcı bir şekilde dilsel etkileşimde bulunmaktadır.

²⁶ "Hayat Boyu Öğrenme için Anahtar Yetkinlikler Hakkındaki Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin Tavsiyesi", 23.08.2008-2006/962/EC <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:EN:PDF>

2) Yabancı dillerde iletişim: Çoğunlukla ana dilde iletişimin temel beceri boyutlarını paylaşmakta olup duygu, düşünce, gerçek ve fikirleri hem sözlü hem de yazılı olarak kişinin istek ve ihtiyaçlarına göre eğitim, öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi uygun bir dizi sosyal ve kültürel bağlamda anlama, ifade etme ve yorumlama becerisine dayalıdır. Yabancı dillerde iletişim, aracılık etme ve kültürlerarası anlayış becerilerini de gerektirmektedir. Bireyin yeterlilik seviyesi, bireyin sosyal ve kültürel geçmişi, çevresi, ihtiyaçları ve ilgilerine bağlı olarak dinleme, konuşma, okuma ve yazma boyutları ile farklı diller arasında değişkenlik gösterecektir.

3) Matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler: Matematiksel yetkinlik, günlük hayatta karşılaşılan bir dizi problemi çözmek için matematiksel düşünme tarzını geliştirme ve uygulamadır. Sağlam bir aritmetik becerisinin üzerine inşa edilen süreç, faaliyet ve bilgiye vurgu yapılmaktadır. Matematiksel yetkinlik, düşünme (mantıksal ve uzamsal düşünme) ve sunmanın (formüller, modeller, kurgular, grafikler ve tablolar) matematiksel modlarını farklı derecelerde kullanma beceri ve isteğini içermektedir.

Bilimde yetkinlik, soruları tanımlamak ve kanıta dayalı sonuçlar üretmek amacıyla doğal dünyanın açıklanmasına yönelik bilgi varlığı ve metodolojiden yararlanma beceri ve arzusuna atıfta bulunmaktadır. Teknolojide yetkinlik, algılanan insan istek ve gereksinimlerine karşılık olarak bilgi ve metodolojinin uygulanması olarak görülmektedir. Bilim ve teknolojide yetkinlik, insan etkinliklerinden kaynaklanan değişimleri ve her bireyin vatandaş olarak sorumluluklarını kavrama gücünü kapsamaktadır.

4) Dijital yetkinlik: İş, günlük yaşam ve iletişim için bilgi toplumu teknolojilerinin güvenli ve eleştirel şekilde kullanılmasını kapsamaktadır. Söz konusu yetkinlik, bilgi iletişim teknolojisi içinde bilgiye erişim ve bilginin değerlendirilmesi, saklanması, üretimi, sunulması ve alışverişi için bilgisayarların kullanılması ayrıca internet aracılığıyla ortak ağlara katılım sağlanması ve iletişim kurulması gibi temel beceriler yoluyla desteklenmektedir.

5) Öğrenmeyi öğrenme: Bireyin kendi öğrenme eylemini etkili zaman ve bilgi yönetimini de kapsayacak şekilde bireysel olarak veya grup halinde düzenleyebilmesi için öğrenmenin peşine düşme ve bu konuda ısrarcı olma yeteneğidir. Bu yetkinlik, bireyin var olan olanakları tanıyarak öğrenme gereksinim ve süreçlerinin farkında olmasını ve başarılı bir öğrenme eylemi için zorluklarla başa çıkma yeteneğini kapsamaktadır. Bu yetkinlik, yeni bilgi ve beceriler kazanmak, işlemek ve kendine uyarlamak kadar rehberlik desteği aramak ve bundan yararlanmak anlamına da gelmektedir. Öğrenmeyi öğrenme, öğrenenleri bilgi ve becerilerin ev, iş yeri, eğitim ve öğretim ortamı gibi çeşitli bağlamlarda kullanılması ve uygulanması için önceki öğrenme ve yaşam deneyimlerine dayanılması yönünde harekete geçirmektedir. Motivasyon ve güven bireyin yetkinliği için çok önemlidir.

6) Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler: Bu yetkinlikler, kişisel, kişilerarası ve kültürlerarası yetkinlikleri içermekte; bireylerin, özellikle giderek farklılaşan toplumlarda sosyal ve çalışma yaşamına etkili ve yapıcı biçimde katılmalarına imkân tanıyacak; gerektiğinde çatışmaları çözecek özelliklerle donatılmasını sağlayan tüm davranış biçimlerini kapsamaktadır. Vatandaşlıkla ilgili yetkinlik ise, bireyleri, toplumsal ve siyasal kavram ve yapılarla ilişkin bilgiye ve demokratik ve aktif katılım kararlılığına dayalı olarak medeni yaşama tam olarak katılmaları için donatmaktadır.

7) İnisiyatif alma ve girişimcilik: Bireyin düşüncelerini eyleme dönüştürme becerisini ifade etmektedir. Yaratıcılık, yenilik ve risk almanın yanında hedeflere ulaşmak için planlama yapma ve proje yönetme yeteneğini de içermektedir.

Bu yetkinlik, herkesi sadece evde ve toplumda değil işlerine ait bağlam ve şartların farkında olabilmeleri ve iş fırsatlarını yakalayabilmeleri için aynı zamanda iş yerinde desteklemekte; toplumsal ya da ticari etkinliklere girişen veya katkıda bulunan kişilerin ihtiyaç duydukları daha özgün bilgi ve beceri için de bir temel teşkil etmektedir. Etik değerlerin farkında olma ve iyi yönetişimi desteklemeyi kapsamaktadır.

8) Kültürel farkındalık ve ifade: Müzik, sahne sanatları, edebiyat ve görsel sanatlar da dâhil olmak üzere çeşitli kitle iletişim araçları kullanılarak görüş, deneyim ve duyguların yaratıcı bir şekilde ifade edilmesinin öneminin takdir edilmesidir.

(2006/962/EC sayılı Tavsiye Kararı, 2006)

Anahtar yetkinliklerin hepsi birbiriyle ilişkilidir ve her birinde eleştirel düşünme, yaratıcılık, inisiyatif alma, problem çözme, risk değerlendirmesi yapma, karar alma ve duyguların yapıcı bir şekilde yönetilmesine odaklanılmaktadır.

Ülkemiz eğitim politikalarında anahtar yetkinliklerin geniş ölçekte kazanılmasına öncelik verilmektedir. Seviye tanımlayıcılarından bazıları bir ya da birden fazla anahtar yetkinlik ile ilişkili olsa da TYÇ seviyeleri, belirli bir eğitim ve öğretim programına atıfta bulunmadığı için anahtar yetkinlikler TYÇ'nin seviye tanımlayıcılarına somut bir biçimde yansıtılmamıştır. Bununla birlikte TYÇ içerisinde, tamamında olmasa da çoğu yeterliliğin öğrenme kazanımları arasında anahtar yetkinlikleri görmek mümkündür. Anahtar yetkinliklerin eğitim ve öğretim programlarına ait öğrenme kazanımları içerisinde yer alması esastır.

TYÇ'de yer alan her bir yeterlilik türüne ait yeterlilik türü belirleyicilerinde, bireyin sahip olması gereken ortak öğrenme kazanımları ve anahtar yetkinlikler bulunacaktır. Yeterlilik türü belirleyicisinde yer alan anahtar yetkinlikler, yeterlilik türünün seviyesi, amacı, kredi aralığı ve programın normal süresi ile tutarlı olmalıdır. Anahtar yetkinliklerin belirlenmesi ilgili sorumlu kurumların (MEB, YÖK ve benzeri); kazandırılması eğitim kuruluşlarının; ölçme, değerlendirme ve belgelendirmesi ise eğitim ve belgelendirme kuruluşlarının sorumluluğundadır. Yeterlilik türü belirleyicileri, anahtar yetkinliklerin söz konusu türe ilişkin yeterliliklere dâhil edilmesi ile ilgili bilgileri içerecektir. Gelecekte ilave anahtar yetkinlikler ortaya çıkması halinde bu yetkinlikler sorumlu kurumların önerisiyle yeterlilik türü belirleyicilerine yansıtılacaktır.

3.2.6 Yeterliliklere İlişkin Öğrenme Süreçlerinin Yönelimi

Avrupa Yükseköğretim Alanı Yeterlilikler Çerçevesi ve AYÇ gibi kapsamlı çerçeveler yeterlilikler arasında "yönelim" temelinde ayırım yapmamaktadır. Ancak, bu tür ayrımlar bazı UYÇ'lerde yapılmaktadır. Ülkemiz eğitim ve öğretim sistemi, ortaöğretim ve yükseköğretimde akademik ve meslekî olmak üzere ikili bir yapıya sahiptir. TYÇ tasarımı bu yapı dikkate alınarak yeterliliklere ilişkin öğrenme süreçlerinin yönelimi belirlenmiştir.

Yönelim, TYÇ'de yeterliliklerin ilişkili oldukları öğrenme süreçlerinin genel, meslekî veya akademik niteliklerini ifade etmektedir. Her yeterlilik türünün yönelimi, yeterlilik türü belirleyicisinde yer alacaktır.

TYÇ'nin;

- a) 1. – 4. seviyelerinde, "genel" ve "meslekî" yönelim ayrımı,
- b) 5. – 8. seviyelerinde, "akademik" ve "meslekî" yönelim ayrımı yapılmaktadır.

3.2.7 Yeterliliklerin Kredilendirilmesi

TYÇ'nin temel işlevi, yeterlilikleri öğrenme kazanımlarıyla tanımlamak ve birbirleriyle karşılaştırma olanağı sunmaktır. Yeterliliklerin karşılaştırılabilmesi için kullanılacak sistemlerden birisi çalışma yüküne dayalı kredi sistemidir. Bu nedenle, yeterliliklere ilişkin öğrenme kazanımlarının çalışma yükünün ve kredi değerinin belirlenmesi oldukça önemlidir. Ancak, özellikle serbest öğrenme yoluyla kazanılmış yeterliliklerin, öğrenme kazanımlarının edinilmesi için gerekli çalışma yükünü doğrudan ölçecek bir araç veya yöntemin belirlenmesi oldukça zordur. Bunun için TYÇ'de çalışma yükü ile ilişkilendirilmiş ölçme ve kredi sisteminin kullanılması öngörülmektedir. Yeterliliklerin çalışma yüküne dayalı kredilendirilmesi kredi biriktirme ve transferine olanak sağlayacaktır.

TYÇ'de yer alacak yeterlilikler için önerilen ölçü, 1500-1800 saatlik bir öğrenme süresine karşılık gelen 60 kredidir. Bu yaklaşım Avrupa'da kullanılmakta olan veya referans alınan her iki kredi sistemine (AKTS (ECTS) ve MKTS (ECVET))de uygundur.

Çalışma yüküne dayalı ölçme ve kredi sisteminde; her yeterlilik türüne ilişkin, o yeterliliği kazanmak için "ortalama" bir öğrenenin yüz yüze, bireysel, iş yeri ve diğer tüm çalışmalarını için harcadığı toplam saat hesaplanarak çalışma yükü belirlenecektir. Hesaplanan çalışma yükü ile elde edilen kredi aralıkları, bütün yeterlilik türü belirleyicilerinde yer alacaktır.

Yeterlilik türlerinin kredi aralığı ve yeterliliklerin kredi değerleri sorumlu kurumlar tarafından belirlenecektir.

4. TÜRKİYE YETERLİLİKLER ÇERÇEVESİNİN YÖNETİMİ VE UYGULANMASI

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin (TYÇ) yönetimi ve uygulanması, 19/11/2015 tarihli ve 29537 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre gerçekleştirilecektir.

4.1 Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin Yönetimi

5544 sayılı Kanununun 23/A maddesi gereğince TYÇ’nin oluşturulması, geliştirilmesi, güncelliğinin korunması ve çerçevede yer alacak yeterliliklerin kalite güvence ölçütlerinin belirlenmesine ilişkin işlemler, MYK tarafından yürütülecektir. Söz konusu madde kapsamında, TYÇ’nin oluşumu ve yürütülmesi için MEB, YÖK, MYK ve ilgili tarafların temsilcilerinden oluşan Kurul, Komisyon ve Çalışma Grupları gibi danışma, karar ve uygulama birimlerinin oluşturulması hüküm altına alınmıştır.

TYÇ’nin oluşturulması ve uygulanmasına ilişkin MYK’nın yürütmesi gereken görevler ve üstlendiği koordinasyon rolünün ayrıntıları TYÇ Yönetmeliğinde belirlenmiştir. Ancak, TYÇ’nin uygulanması ve hedeflenen şekliyle bir bütün olarak hayata geçirilmesi için tüm paydaşların TYÇ’yi benimsemeleri ve uygulama sürecine yeterli düzeyde katılım ve katkı sağlamaları gerekmektedir. TYÇ tasarımının kabul edilmesi, eğitim ve öğretim sisteminde uygulamaya konulması ve sonrasında sürdürülebilir bir biçimde uygulanması için ilgili kurum ve kuruluşlar arasında işbirliği yapılması esastır. Başta MEB ve YÖK olmak üzere ilgili paydaşların TYÇ ile ilgili görev ve sorumlulukları ve MYK ile ilişkilerine dair ilkeler, TYÇ Yönetmeliğinde detaylı olarak belirlenmiştir.

TYÇ’nin uygulanmasına ve yönetilmesine yönelik idari yapılar, yeterliliklerin sağlanmasından sorumlu olan kurumlar ve sorumlulukları; TYÇ’nin uygulanması sürecinde sorumlu kurumların ve belgelendirme kuruluşlarının rolleri ile aralarındaki etkileşime ve TYÇ’nin yönetim ve izleme mekanizmalarına ilişkin konular TYÇ Yönetmeliğinde düzenlenmektedir. TYÇ Yönetmeliğinde, TYÇ’nin yönetimi ve uygulanmasına yönelik çalışmaları yürütmek üzere TYÇ Koordinasyon Kurulu, TYÇ Kurulu ve TYÇ İstişare Meclisi oluşturulması hüküm altına alınmıştır.

4.1.1 Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Koordinasyon Kurulu

TYÇ ile ilgili üst düzey karar alma mercii olan TYÇ Koordinasyon Kurulu, MEB Müsteşarı, YÖK Başkanı veya görevlendireceği YÖK Başkan Vekili ve MYK Başkanından oluşmaktadır. TYÇ Koordinasyon Kurulu tüm üyelerin katılımıyla toplanacak ve oybirliğiyle karar alacaktır. TYÇ Koordinasyon Kurulunun görevleri şunlardır:

- a) TYÇ Kurulu kararlarını değerlendirmek ve onaylamak.
- b) TYÇ ile ilgili uygulamaların izlenmesi ve değerlendirilmesini sağlamak.
- c) TYÇ’nin uygulanması ve yeterliliklerin kalite güvencesinin sağlanmasına ilişkin konularda sorumlu kurumlar arasında işbirliğini sağlamak.
- ç) TYÇ’ye yönelik ulusal ve uluslararası istişarelerin gerçekleştirilmesi amacıyla koordinasyonu sağlamak.
- d) Temsil ettikleri kurumların personelinin TYÇ’nin hazırlanması ve uygulanmasında görev yapmalarını sağlayacak tedbirleri almak.

TYÇ Koordinasyon Kurulu üyeleri, Koordinasyon Kurulu kararlarının kurumlarında uygulanmasına yönelik tedbirleri almaktan sorumludur. TYÇ Koordinasyon Kurulu kararlarının uygulanması ise MYK’nın sorumluluğundadır.

4.1.2 Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Kurulu

TYÇ ile ilgili tüm teknik çalışmalarını yürütmek ve TYÇ Koordinasyon Kuruluna sunmak üzere aşağıda sayılan yirmi iki üyenin katılımıyla TYÇ Kurulu oluşturulur:

- a) Millî Eğitim Bakanlığında biri müsteşar yardımcısı olmak üzere beş üye.
- b) Yükseköğretim Kurulu Başkanlığınca biri Yükseköğretim Kurulu Yürütme Kurulu üyelerinden, biri görevdeki rektörlerden, ikisi Genel Kurul üyeleri veya öğretim üyeleri arasından belirlenecek dört üye ile Yükseköğretim Kurumları Ulusal Öğrenci Konseyinin belirleyeceği bir üye.
- c) Meslekî Yeterlilik Kurumundan biri başkan yardımcısı olmak üzere üç üye.
- ç) Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinden bir üye.
- d) Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonundan bir üye.
- e) En çok üyeye sahip üç işçi sendikaları konfederasyonunun her birinden birer üye.
- f) En çok üyeye sahip üç memur sendikaları konfederasyonunun her birinden eğitim sendikaları temsilcileri olmak üzere birer üye.
- g) En çok üyeye sahip işveren sendikaları konfederasyonundan bir üye.

TYÇ Kurulu, Kurul Başkanının gündemli çağrısı ile en az ayda bir kez olmak üzere gerekli sıklıkla toplanır. Toplantılar, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile yapılır, kararlar toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile alınır. Oyların eşit olması halinde Kurul Başkanının oyu yönünde karar verilmiş sayılır. Başkan tarafından gerek görülmesi halinde, görüşülen konularla ilgili kişiler ile kurum ve kuruluş temsilcileri oy hakkı bulunmamak kaydıyla toplantılara davet edilebilir.

TYÇ Kurulunun görevleri şunlardır:

- a) TYÇ'nin uygulanmasına ilişkin üç yıllık eylem planı oluşturmak.
- b) TYÇ'de yer alacak yeterliliklerin kalite güvencesinin sağlanmasına ilişkin usul ve esasları hazırlamak.
- c) Yeterliliklerin TYÇ'ye dâhil edilmesi sürecinde uygulanacak usul ve esasları düzenlemek.
- ç) TYÇ'nin uygulanmasına ilişkin verilen kararlar hakkında yapılacak itirazlarda izlenecek usul ve esasları hazırlamak.
- d) TYÇ'ye dâhil edilecek yeterliliklere ilişkin ölçütleri hazırlamak.
- e) Yeterlilikler Veri Tabanının oluşturulması, yürütülmesi ve güncellenmesine ilişkin usul ve esasları hazırlamak.
- f) TYÇ'de yer alacak yeterlilikler arasındaki yatay ve dikey geçiş ile kredi biriktirme ve transferine ilişkin usul ve esasları hazırlamak.
- g) Önceki öğrenmelerin tanınması ve kalite güvencesinin sağlanmasına ilişkin usul ve esasları hazırlamak.
- ğ) Mevcut yeterlilik türlerinin tespiti, yeni yeterlilik türlerinin belirlenmesi, yeterlilik türlerinin güncellenmesi ve iptaline ilişkin usul ve esasları hazırlamak.
- h) Yeterliliklerin güncellenmesi, değiştirilmesi ve iptaline ilişkin usul ve esasları hazırlamak.
- ı) Yeterliliklerin yayınlanması ve eğitim veya belgelendirme kuruluşlarınca kullanımına ilişkin usul ve esasları hazırlamak.
- i) TYÇ'nin güncellenmesine ilişkin usul ve esasları hazırlamak.
- j) TYÇ logosunun kullanımına ilişkin usul ve esasları hazırlamak.
- k) TYÇ'ye ilişkin ulusal ve uluslararası farkındalığın artırılmasına yönelik iletişim stratejisi hazırlamak.

l) TYÇ'de yer alması talep edilen yeterliliklere ilişkin TYÇ Koordinasyon Kuruluna önerilerde bulunmak.

m) TYÇ'nin uygulanmasına yönelik izleme ve değerlendirme raporları hazırlatarak Koordinasyon Kuruluna sunmak.

n) TYÇ'nin oluşturulması, geliştirilmesi ve güncelliğinin sağlanmasına ilişkin konularda TYÇ Koordinasyon Kuruluna öneriler sunmak.

o) Yeterliliklere ilişkin kalite güvence sistemlerinin işleyişine dair raporlar yayınlamak.

ö) TYÇ'nin uygulanması ve geliştirilmesinde ihtiyaç duyulan çalışma gruplarını oluşturmak.

p) Yıllık faaliyet raporlarını TYÇ Koordinasyon Kuruluna sunmak.

r) Faaliyet alanına giren ve TYÇ Koordinasyon Kurulu tarafından görüşülmesi istenen hususlarda tavsiye ve öneriler geliştirmek.

4.1.3 Türkiye Yeterlilikler Çerçevesine İlişkin Sekretarya Hizmetleri

TYÇ sekretarya işlemlerinin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesi için 4/4/2015 tarihli ve 6645 sayılı Kanun kapsamında, 5544 sayılı Kanunda yapılan değişiklikler gereğince MYK bünyesinde müstakil bir Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Dairesi Başkanlığı kurulmuştur. TYÇ Koordinasyon Kurulu, TYÇ Kurulu ve TYÇ İstişare Meclisinin sekretarya hizmetleri, Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Dairesi Başkanlığınca yürütülür. Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Dairesi Başkanlığına mevzuatla verilen görevleri yürütmek üzere, MEB, YÖK Başkanlığı ve MYK tarafından TYÇ Koordinasyon Kurulunun belirleyeceği sayı ve nitelikte personel MYK'da görevlendirilir.

4.1.4 Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi İstişare Meclisi

TYÇ İstişare Meclisi, TYÇ'ye ilişkin konuları değerlendirmek ve görüş bildirmek amacıyla ilgili paydaşların temsil edildiği geniş katımlı istişare platformudur. TYÇ Kurulunun önereceği paydaşların temsil edildiği TYÇ İstişare Meclisi, TYÇ Koordinasyon Kurulu tarafından oluşturulur. Kurum ve kuruluşlar, İstişare Meclisinde yer alacak temsilcilerini MYK'ya bildirir. TYÇ İstişare Meclisi yılda en az bir kez toplanır.

4.1.5 Sorumlu Kurumların Görevleri

TYÇ kapsamında sorumlu kurumlar; MEB, YÖK Başkanlığı, yükseköğretim kurumları, MYK ve yeterliliklerden sorumlu olduğu ilgili mevzuatında belirtilen diğer kurum ve kuruluşlardır. Millî Eğitim Bakanlığının yetki ve sorumluluğundaki eğitim ve öğretim yeterliliklerinden MEB, yükseköğretim kurumlarının yetki ve sorumluluğundaki eğitim ve öğretim yeterliliklerinden YÖK Başkanlığı ile yükseköğretim kurumları, 5544 sayılı Meslekî Yeterlilik Kurumu Kanunu kapsamındaki yeterliliklerden ise MYK sorumludur. Bahsi geçen sorumlu kurumların uhdesinde bulunmayan yeterliliklerden ise çeşitli kanun ve uluslararası sözleşmelerde belirtilen kurum ve kuruluşlar sorumludur.

Sorumlu kurumların görevleri şunlardır:

a) TYÇ'nin uygulanmasına ilişkin süreçlerde TYÇ Kurulu ile işbirliği içerisinde çalışmak.

b) Çalışma grupları için temsilci görevlendirmek.

c) Sorumlu oldukları yeterliliklere ilişkin düzenleme ve işlemleri, TYÇ Koordinasyon Kurulu kararlarına uygun olarak yürütmek.

ç) Sorumlu oldukları mevcut ve yeni yeterlilik türleri için TYÇ Kuruluyla işbirliği içerisinde yeterlilik türü belirleyicilerini hazırlamak.

d) Sorumlu oldukları yeterliliklerin TYÇ'ye dâhil edilmesi için teklifleri ve bu yeterliliklere ilişkin bilgileri TYÇ Kuruluna sunmak.

e) Sorumlu oldukları yeterliliklerin geliştirilmesi ve yeterliliklere ilişkin eğitim ve öğretim ile ölçme ve değerlendirme faaliyetlerinin yürütülmesinde görev alan kişilere TYÇ hakkında eğitim, danışmanlık ve rehberlik hizmeti sağlamak.

f) İletişim stratejisinde belirlenen sorumluluklar kapsamında çalışmalar yapmak ve TYÇ hakkında ulusal ve uluslararası farkındalığın artırılmasına destek sağlamak.

g) Sorumlu oldukları yeterlilikler için kalite güvence sistemini kurmak, işletmek, izlemek ve iyileştirmek için gerekli önlemleri almak.

ğ) Sorumlu oldukları yeterlilikler ve kalite güvence uygulamalarına yönelik raporlar hazırlamak.

h) Sorumlu oldukları yeterliliklere ilişkin kredi biriktirme ve transfer sistemlerinin ilgili Avrupa kredi ve transfer sistemlerine uygun olarak düzenlenmesini sağlamak.

ı) TYÇ'nin uygulanması ve amacının gerçekleştirilmesi için gerekli tedbirleri almak.

4.2 Yeterliliklerin Türkiye Yeterlilikler Çerçevesine Dâhil Edilmesi

Eğitim ve öğretim programları ve diğer öğrenme yollarıyla kazanılan kalite güvencesi sağlanmış tüm yeterlilikler TYÇ'de yer alacaktır. Yeterliliklerin kalite güvencesinin sağlanmasına ilişkin ölçütler, MYK'nın koordinasyonunda sorumlu kurumlar tarafından belirlenir ve elektronik ortamda yayınlanır. Kalite güvence ölçütleri; yükseköğretim yeterlilikleri için Avrupa Yükseköğretim Alanı Kalite Güvencesi Standartları ve Rehberleri, meslekî yeterlilikler için Meslekî Eğitim ve Öğretim İçin Avrupa Kalite Güvencesi Referans Çerçevesi ile bunlarla uyumlu ulusal eğitim kalite çerçeveleri dikkate alınarak belirlenir. Yeterliliklerin TYÇ'ye dâhil edilmesi sürecinde uygulanacak usul ve esaslar, TYÇ Kurulu tarafından hazırlanacaktır.

TYÇ'ye dâhil edilecek yeterliliklere ilişkin ölçütler, TYÇ Kurulu tarafından hazırlanacak ve TYÇ Koordinasyon Kurulunun onayı üzerine yayımlanacaktır. TYÇ'ye dâhil edilmesi talep edilen yeterliliklere ilişkin kararlar, TYÇ Kurulunun önerisiyle TYÇ Koordinasyon Kurulu tarafından verilecektir. TYÇ'ye dâhil edilmesi kararlaştırılan yeterlilikler, TYÇ Koordinasyon Kurulunca belirlenen TYÇ seviyesine yerleştirilecektir. Yeterliliklerin TYÇ kapsamına dâhil edilebilmesi için yeterlilik türü belirleyicisini karşılıyor olması gerekir. TYÇ'ye dâhil edilen tüm yeterlilikler, MYK tarafından Yeterlilikler Veri Tabanına kaydedilir. Ayrıca sorumlu kurumlar, sorumlu oldukları yeterliliklerin izlenebilir kayıtlarını tutar.

Sorumlu kurumların yeterlilikleri ile bu kurumlarının izni ve denetimiyle sunulan yükseköğretim dâhil genel, meslekî ve akademik yeterliliklerden kalite güvencesi sağlanmış olanlar, TYÇ Yönetmeliğinin yayımı tarihinden itibaren dört yıl içerisinde TYÇ'ye dâhil edilecektir. Diğer yeterliliklerin kalite güvencesinin sağlanmasına ilişkin bir eylem planı oluşturulacak ve TYÇ Kurulu tarafından izlenecektir.

TYÇ uygulama sürecinde yeterliliklerin TYÇ kapsamına dâhil edilmesi için standart bir süreç belirlenmiş olacaktır. Buna göre, tüm sorumlu kurumlar yeterliliklere ilişkin öğrenme kazanımlarını belirlemek ve her yeterliliğin ait olduğu yeterlilik türü belirleyicisine uygun olup olmadığına ilişkin değerlendirme mekanizmalarını oluşturmakla yükümlüdür.

Sorumlu kurumlar, uygun anahtar yetkinliklerin yeterliliklere dâhil edilmesini sağlayacak ve yeterliliklerle ilgili kalite güvence sistemlerine ilişkin usul ve esasları belirleyecektir. Belirlenen kalite güvence usul ve esasları, onay için TYÇ Koordinasyon Kuruluna iletilecek ve TYÇ Koordinasyon Kurulunun mutabakatı alındıktan sonra veritabanına eklenecektir. Yeterlilik türü belirleyicilerine bütünüyle uyan yeterlilikler, seviye, tür ve kategorisine uygun olarak TYÇ'ye yerleştirilecektir.

Yeterlilik tür belirleyicilerinden hiçbirine uymayan yeterlilikler ise yeni bir yeterlilik türü altında uygun seviyeye yerleştirilecektir. Bu süreci biçimlendirmek ve standart hale getirmek için açık ve net işlemleri içeren idari düzenlemeler, TYÇ Kurulu tarafından oluşturulacaktır.

Diğer ülkelerde kazanılmış yeterliliklerin veya yabancı belgelendirme kuruluşlarının yeterliliklerinin TYÇ kapsamına alınması ya da TYÇ'deki karşılığının belirlenmesine yönelik koşullar ve süreçler, TYÇ Kurulu tarafından düzenlenecektir. Söz konusu yeterliliklerin tanınmasında AYÇ temelinde yapılan referanslandırmalar ve karşılıklı tanıma anlaşmaları dikkate alınacaktır.

4.3 Türkiye Yeterlilikler Çerçevesindeki Yeterliliklerin Kullanımı

TYÇ'de yer alan yeterliliklerin yayımlanması ve eğitim veya belgelendirme kuruluşlarının kullanımına ilişkin usul ve esaslar, TYÇ Kurulunun önerisi ve TYÇ Koordinasyon Kurulunun onayıyla belirlenecek ve TYÇ internet sitesinde yayımlanacaktır.

Sorumlu kurumlar tarafından yetkilendirilmemiş veya izin verilmemiş hiçbir kişi, kurum ya da kuruluş, TYÇ'deki yeterliliklere atıfta bulunarak eğitim, öğretim, sınav ve belgelendirme faaliyeti yürütemez. Sorumlu kurumlar tarafından yetkilendirilmediği veya izin verilmediği halde TYÇ'deki yeterliliklere atıfta bulunarak eğitim, öğretim, sınav ve belgelendirme faaliyeti yürüttüğü tespit edilen kişi, kurum ve kuruluşlar hakkında idari, mali ve cezai işlemler genel hükümlere göre uygulanır.

4.4 Türkiye Yeterlilikler Çerçevesindeki Yeterliliklerin Güncellenmesi, Değiştirilmesi ve İptali

TYÇ'deki yeterliliklerle ilgili değişiklik önerileri, sorumlu kurumlar ile yeterliliğin etkilediği diğer gerçek ya da tüzel kişiler tarafından gerekçeleriyle birlikte TYÇ Kuruluna iletilir. Öneriler, TYÇ Kurulu tarafından yeterliliklerin güncellenmesi, değiştirilmesi ve iptaline ilişkin usul ve esaslara göre incelenerek değişiklik önerisine ilişkin görüş, TYÇ Koordinasyon Kuruluna bildirilir. Söz konusu değişiklik önerileri, TYÇ Koordinasyon Kurulu tarafından TYÇ Kurulunun görüşü dikkate alınarak karara bağlanır.

TYÇ'deki yeterliliklerde değişiklik yapıldığında yapılan değişikliğin mevcut belgeli kişilere etkisi sorumlu kurum tarafından değerlendirilir; gerekirse bu kişilerin durumuna ilişkin düzenleme yapılır. Bu düzenleme ilgililere herhangi bir yükümlülük getiriyorsa bu durum uygulamanın başlatıldığı tarihten en az altı ay önce tüm ilgililere bildirilerek elektronik ortamda yayınlanır.

TYÇ'deki bir yeterliliğin sorumlu kurum tarafından iptali durumunda, iptal edilen yeterliliğe göre düzenlenmiş olan belgelerin durumuna ilişkin kararlar ile diğer hususlarda gereken önlemler sorumlu kurum tarafından alınır. TYÇ'den çıkarılan yeterliliğe sahip olan kişilerin geçerliliği devam eden yeterlilik birimleri, bu birimleri içeren başka yeterliliklere göre yapılacak belgelendirmede değerlendirilir.

4.5 Kalite Güvencesi

TYÇ'nin yürürlüğe girmesi, yeterliliklerin geçerliliğini desteklemek için güvenilir ve kapsamlı kalite güvence düzenlemelerine yönelik gereksinimi beraberinde getirmektedir. Yeterliliklerin TYÇ'de yer almasının ön koşulu, kalite güvence ölçütleri başta olmak üzere belirlenen bütün ölçütlerin karşılanmasıdır.

Yeterliliklerin TYÇ'ye belirli bir seviyede dâhil edilmesi, yeterliliklerin karşılaştırılabilir öğrenme kazanımları yaklaşımı ile tanımlandığını göstermektedir. "Seviye" anlayışı bütün paydaşların yeterliliklerin güvenilir olduğunu garanti etmesi temeline dayanmaktadır. TYÇ'de yer alan bütün yeterliliklerin geçerliliğinin güvence altına alınabilmesi için şeffaf kalite güvence süreçleri kullanılacaktır.

Ulusal yeterlilik çerçeveleri, Avrupa Yükseköğretim Alanı Yeterlilikler Çerçevesi (AYA-YÇ) ve AYÇ'nin geliştirilmesi ve uygulanmasında kalite güvencesi en önemli konulardan biri olmuştur. AB üyesi ülkeler ve ilgili paydaşlar arasında yıllar boyu yakın işbirliğiyle gerçekleştirilen yoğun çalışmalar sonucunda, kalite güvence hedeflerine ulaşmak için çeşitli Avrupa kalite güvence ilke ve sistemleri geliştirilmiştir:

- a) Avrupa Yükseköğretim Alanı Kalite Güvencesi Standartları ve Rehberleri
- b) Yükseköğretim için Avrupa Kredi Transferi Sistemi (AKTS)
- c) Meslekî Eğitim ve Öğretim için Avrupa Kredi Transferi Sistemi (MKTS)
- ç) Ortak Kalite Güvence Çerçevesi
- d) Meslekî Eğitim ve Öğretim için Avrupa Kalite Güvencesi Referans Çerçevesi
- e) Yaygın ve Serbest Öğrenmeyi Geçerli Kılmaya Yönelik Avrupa Kılavuz İlkeleri
- f) Yaygın ve Serbest Öğrenmeyi ve Açık Koordinasyon Yöntemini Geçerli Kılmaya ilişkin Avrupa Envanteri.

Bütün bu ilke ve sistemler, "Eğitim ve Öğretimde İşbirliği için Avrupa Birliği Stratejik Çerçevesi - 2020 (ET2020)²⁷" ve dolayısıyla AYÇ'nin ayrılmaz bir parçası olduğu hayat boyu öğrenme politikası ile ilişkilidir. Bu ilke ve sistemler, her ülkenin kalite güvence konusunu gerektiği biçimde ele alabilmesini sağlayacak çok katmanlı bir yaklaşım sunmaktadır. Bu yaklaşım gereği, TYÇ ile ilgili tüm karar, işlem ve uygulamaların iç ve dış gözetimden geçeceği bir kalite güvence yapısı oluşturulmuştur.

5544 sayılı Kanun gereğince kalite güvencesi sağlanmış tüm yeterlilikler, TYÇ'ye dâhil edilecek olup yeterliliklerin kalite güvencesinin sağlanmasına ilişkin ölçütler MYK'nın koordinasyonunda sorumlu kurumlar tarafından belirlenecektir. İlgili Kanun, kalite güvence ölçütlerini tanımlamamakta; ancak aşağıdaki açık hükmü içermektedir.

"Kalite güvencesi sağlanmış tüm yeterlilikler Türkiye Yeterlilikler Çerçevesine dâhil edilir. Yeterliliklerin kalite güvencesinin sağlanmasına ilişkin ölçütler Kurum tarafından belirlenir. Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin oluşumu ve yürütülmesi için Millî Eğitim Bakanlığı, Yükseköğretim Kurulu, Kurum ve ilgili tarafların temsilcilerinden oluşan Kurul, Komisyon ve Çalışma Grupları gibi danışma, karar ve uygulama birimleri oluşturulabilir. Bu birimlerin oluşturulmasına, işletilmesine, kalite güvence ölçütlerine, kalite güvencesini belirleyecek kurum ve kuruluşların belirlenmesine ve Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlar Kurulu kararı ile yürürlüğe konulan yönetmelik ile belirlenir."

(Meslekî Yeterlilik Kurumu Kanunu, Madde 23/A)

²⁷ "Eğitim ve Öğretimde İşbirliği için Avrupa Birliği Stratejik Çerçevesi – 2020 (ET2020)", http://europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/general_framework/ef0016_en.htm

Bu hüküm doğrultusunda TYÇ kapsamında yer alacak tüm yeterliliklerin karşılaması gereken kalite güvence ölçütleri *Avrupa Yükseköğretim Alanı Kalite Güvencesi Standartları ve Rehberleri*²⁸ ile *Meslekî Eğitim ve Öğretim İçin Avrupa Kalite Güvencesi Referans Çerçevesi*²⁹ ile bunlarla uyumlu ulusal eğitim kalite çerçeveleri dikkate alınarak belirlenecektir.

Belirlenen ölçütlere göre yeterliliklerin kalite güvencesinin sağlanmasından;

a) Millî Eğitim Bakanlığının yetki ve sorumluluğundaki eğitim ve öğretim yeterlilikleri için MEB,

b) Yükseköğretim kurumlarının yetki ve sorumluluğundaki eğitim ve öğretim yeterlilikleri için Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı ile yükseköğretim kurumları,

c) 5544 sayılı Kanun kapsamındaki yeterlilikler için MYK,

ç) Diğer yeterlilikler için ilgili mevzuatında belirtilen kurum ve kuruluşlar sorumludur.

TYÇ'de yer alacak yeterliliklerin kalite güvencesinin sağlanmasına ilişkin usul ve esaslar, TYÇ Kurulu tarafından hazırlanacak ve TYÇ Koordinasyon Kurulu tarafından onaylanacaktır. TYÇ Koordinasyon Kurulu, kalite güvence süreçlerinin sürekli olarak iyileştirilmesine ilişkin çalışmaları izleyecektir.

TYÇ bünyesinde oluşturulan kalite güvence yapısında; genel eğitim, meslekî eğitim ve yükseköğretimde farklı kalite güvence süreçlerinin ortaya çıkmasına neden olan dinamikler ve gereksinimler dikkate alınmıştır. Belirlenen kalite güvence yapısı, bütün sorumlu kurumların kalite güvence işlemlerini hayata geçirmesini ve kalite güvence süreçlerinin iç ve dış değerlendirme süreçlerinden geçmesi için gerekli mekanizmaları oluşturmasını gerektirmektedir. Söz konusu yapı, TYÇ'nin yönetim mekanizmasının kendi işleyişine ilişkin kalite güvence işlemlerini de kapsamaktadır.

Eğitim ve öğretim sistemindeki farklı yaklaşımlara uygun ortak gereksinimlerin belirlenmesi için kalite güvence konusunda genel bir TYÇ politikası oluşturulmuştur. TYÇ'de yer alacak yeterliliklere ilişkin kalite güvence esasları ve uygulamaları aşağıda belirtilen temel ilkeler çerçevesinde hazırlanacaktır:

a) TYÇ'deki tüm yeterliliklerin kalite güvencesinin sağlanmış olması gerekir.

b) Kalite güvencesi, iç ve dış kalite güvence süreçlerini, kalite güvence ölçütlerini, öğrenme kazanımlarının edinilmesine yönelik girdi, süreç ve çıktı ile ölçme, değerlendirme ve belgelendirme faaliyetlerini kapsar.

c) Dış değerlendirme kuruluşlarının tanınması ve izlenmesine ilişkin usul ve esaslar ilgisine göre MEB, YÖK Başkanlığı, MYK veya ilgili mevzuatında belirtilen kurum ve kuruluşlar tarafından düzenlenir ve TYÇ Koordinasyon Kuruluna bildirilir.

ç) Yeterliliklerin kalite güvencesinin sağlanmasına ilişkin usul ve esaslar, TYÇ Koordinasyon Kurulunun onayı üzerine MYK tarafından Resmî Gazete'de yayımlanır. Sorumlu kurumlar, söz konusu usul ve esaslara uygun olarak aşağıdaki nitelikleri taşıyan kalite güvence sistemini kurar ve işletir:

- 1) Yeterliliklere ilişkin açık ve ölçülebilir amaçlar ve öğrenme kazanımlarını belirlemek,
- 2) İç ve dış kalite güvencesine yönelik süreçleri planlamak,
- 3) Paydaşların katılımını da kapsayacak şekilde uygulamaya yönelik rehberleri içermek,

²⁸ Avrupa Yükseköğretim Alanında Kalite Güvence Standartları ve İlkeleri,
http://www.enqa.eu/files/ESG_3edition%20%282%29.pdf

²⁹ Meslekî Eğitim ve Öğretim için Avrupa Kalite Güvencesi Referans Çerçevesi,
[http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:155:0001:01:EN:HTML,\(29/01/2012\)](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:155:0001:01:EN:HTML,(29/01/2012))

- 4) Uygun kaynakları tahsis etmek,
- 5) İç ve dış değerlendirme yöntemlerini tanımlamak,
- 6) Geri bildirim mekanizmaları ve iyileştirmeye yönelik usulleri oluşturmak,
- 7) Erişilebilir değerlendirme sonuçlarını düzenlemek.

Yeterliliklerin kalite güvencesinin sağlanmasına ilişkin usul ve esasların Resmî Gazete’de yayımlandığı tarihten itibaren iki yıl içerisinde, MEB, YÖK Başkanlığı, MYK ve diğer sorumlu kurumlar, sorumlu oldukları yeterliliklerin kalite güvencesinin sağlanmasına yönelik sistemi kurmak zorundadır.

4.6 Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi ve Öğrenenlerin Hareketliliği

TYÇ’nin sunacağı yararlardan biri, öğrenenlerin hareketlilik koşullarının geliştirilmesi ve iyileştirilmesidir. TYÇ, sorumlu kurumları kredi biriktirme, transfer ve önceki öğrenmelerin tanınması sistemleri için gerekli düzenlemeleri yapmaya teşvik edecek politikalar içermektedir. TYÇ’de öğrenenlerin herhangi bir yeterliliği farklı yollardan elde edebileceği bir ortamın oluşturulmasını esas alan bir yaklaşım kabul edilmiştir. Bu yaklaşımda, belli bir yeterliliğin öğrenme kazanımlarının farklı öğrenme ortamlarında ve farklı zamanlarda başarılması ve biriktirilmesi mümkündür. TYÇ’de farklı öğrenme kazanımlarının biriktirilmesini ve değerlendirilmesini sağlayacak düzenlemeler yapılacak ve önceki öğrenmelerin tanınması ve kredi biriktirme işlemleri belirlenecektir.

TYÇ Kurulu tarafından, TYÇ’de yer alan yeterlilikler arasındaki yatay ve dikey geçiş ile kredi biriktirme ve transferine ilişkin usul ve esaslar hazırlanacaktır. Sorumlu kurumlar, sundukları yeterliliklere ait yeterlilik türü belirleyicilerinin yatay ve dikey geçiş yollarına ilişkin bilgiler içermesini sağlamaktan sorumludur ve TYÇ’de yer alan yeterliliklerine ilişkin yatay ve dikey geçiş imkânları hakkında öğrenenlere rehberlik sunulmasını teminat altına alır.

TYÇ Kurulu, kredi biriktirme ve geçişe yönelik sistemlerin uygulanması için bir plan hazırlamak amacıyla sorumlu kurumlarla birlikte çalışacak ve hazırlanan plan uygulamaya konulacaktır. TYÇ Kurulu ayrıca, TYÇ’deki meslekî yeterlilikler ve yükseköğretim yeterliliklerine ilişkin kredi biriktirme ve geçiş sistemlerinin, ilgili Avrupa Kredi ve Transfer Sistemine uygun olarak düzenlenmesini sağlamak amacıyla sorumlu kurumlarla işbirliği yapacaktır.

4.7 Hayat Boyu Öğrenme Kapsamında Önceki Öğrenmelerin Tanınması

Önceki öğrenmelerin tanınmasına yönelik süreçler, hayat boyu öğrenme yaklaşımını teşvik etmeyi amaçlayan her yeterlilik sisteminin tamamlayıcısıdır. Hayat boyu öğrenme kapsamında “öğrenme”, önceden tanımlanmış bir öğrenme ortamı ve zamanla sınırlandırılmadan yükseköğretim dâhil eğitimin her kademesinde örgün, yaygın ve serbest öğrenme ortamlarında devam eden bir süreç olarak görülmektedir.

Hayat boyu öğrenme kapsamında önceki öğrenmelerin tanınması süreçleri, TYÇ’nin tüm seviyelerinde yaygın ve serbest öğrenmede kazanılan bilgi, beceri ve yetkinliklerin tanımlanmasını ve tanınmasını amaçlamaktadır.

Önceki öğrenmelerin tanınması ile öğrenenlere;

- a) Programlara erişim,
- b) Sınavlara erişim,
- c) Muafiyetler,
- ç) Birimlerin belgelendirilmesi,
- d) Kredilerin biriktirilmesi ve transferi,

e) Yeterliliklerin tanınması gibi olanaklar sunulmaktadır.

TYÇ, önceki öğrenmelerin tanınması süreçlerini desteklemektedir. Söz konusu süreçler yeterliliklerin anlamına açıklık kazandırmaya yardımcı olmakta ve yeterliliklerin kazanılması için hangi öğrenme kazanımlarının gerekli olduğunu görünür kılmaktadır.

Buna dayalı olarak, önceki öğrenmelerin tanınmasını destekleyici politikanın amacı, TYÇ'de yer alan bütün yeterliliklerin önceki öğrenmelerin tanınması ile ilgili düzenlemelerinin olduğu bir ortam hazırlamaktır.

Önceki öğrenmelerin tanınması ve kalite güvencesinin sağlanmasına ilişkin usul ve esaslar TYÇ Kurulu tarafından hazırlanacak, TYÇ Koordinasyon Kurulu tarafından onaylanacaktır. Bu usul ve esaslar; yeterliliğe hak kazanmayı, yeterlilikle sonuçlanacak bir sınava veya eğitim programına giriş hakkını ve yeterliliğe yönelik kredilerden veya bazı program şartlarından muafiyeti kapsayacak şekilde düzenlenir. Söz konusu usul ve esasların yayımlanmasının ardından sorumlu kurumlar, bu usul ve esasların sorumlu oldukları yeterliliklerde nasıl uygulanacağına ilişkin usulleri yayımlamaktan sorumludur.

4.8 Yeterlilikler Veri Tabanı

TYÇ'de yer alması kabul edilen tüm yeterliliklerin resmi olarak kayıt altına alındığı ve yeterliliklere ait bilgilerin saklandığı Yeterlilikler Veri Tabanı yeterliliklerin TYÇ'ye dâhil edilmeye başlanmasıyla beraber Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Dairesi Başkanlığınca oluşturulacak ve düzenli olarak güncellenecektir.

Yeterlilikler Veri Tabanının oluşturulması, yönetimi, güncellenmesi ve içerdiği bilgilerden yararlanılmasına ilişkin usul ve esaslar, TYÇ Kurulunun önerisi ve TYÇ Koordinasyon Kurulunun onayıyla belirlenecektir. Sorumlu kurumlar, veri tabanına eklenmek üzere sağladıkları bilgilerin doğruluğundan sorumludur.

4.9 TYÇ ile İlgili Giderlerin Karşılanması

TYÇ'nin oluşturulması, güncelliğinin sağlanması, tanıtılması ve yaygınlaştırılmasına ilişkin faaliyetlerden kaynaklanan tüm giderler, MYK bütçesinden karşılanacaktır. TYÇ Koordinasyon Kurulu, TYÇ Kurulu, TYÇ İstişare Meclisi ve çalışma gruplarının faaliyetlerine ilişkin hizmet alımı, kırtasiye, basım, yayım, ikram ve toplantı giderleri 5544 sayılı Kanunun 27 nci maddesi kapsamında MYK tarafından karşılanacaktır. TYÇ Koordinasyon Kurulu ve TYÇ Kurulu üyelerinin TYÇ Yönetmeliğinde belirlenen görevleriyle ilgili memuriyet mahalli dışındaki toplantılara katılmaları halinde geçici görev harcırahları 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümlerine göre sorumlu kurumlar tarafından karşılanacaktır.

5. TÜRKİYE YETERLİLİKLER ÇERÇEVESİNİN GÜNCELLENMESİ VE UYGULAMA TAKVİMİ

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin (TYÇ) güncellenmesine ihtiyaç duyulması halinde TYÇ, TYÇ Kurulunun önerisi ve TYÇ Koordinasyon Kurulunun onayı üzerine, Meslekî Yeterlilik Kurumu (MYK) tarafından Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe konulur. TYÇ seviyeleri, seviye tanımlayıcıları, yeterlilik türleri, yeterlilik tür belirleyicileri, yeterlilik kategorileri, Yeterlilikler Veri Tabanı ve TYÇ ile ilgili usul ve esasların güncellenmesinde TYÇ Kurulunun önerisi üzerine TYÇ Koordinasyon Kurulu yetkilidir.

TYÇ, eğitim ve öğretim sisteminin farklı alanlarında yapılan önemli değişikliklere paralel olarak geliştirilmiştir. Yapılan çalışmaların tutarlı olması ve TYÇ’nin başarılı bir biçimde işlemesi için sorumlu kurumlar arasında etkili bir koordinasyon sağlanması gerekmektedir.

TYÇ’nin işler hale getirilmesi için şu ana kadar tanımlanan politikalar ve ölçütler üzerinde çalışmalara devam edilerek ilerleme sağlanacaktır. Bu amaçla, yeterliliklerin TYÇ kapsamına dâhil edilmesi ve kapsama dâhil edilen yeterliliklerin kalite güvencelerinin sağlanması için gerekli işlemlerin oluşturulması ve uygulanmasıyla ilgili konuları kapsayan TYÇ Eylem Planı hazırlanacaktır. TYÇ’nin uygulanması ve etkin bir biçimde sürdürülebilmesi için uygun yönetim sistemini destekleyecek yapılar uygulamaya konulacaktır.

TYÇ geliştirme sürecindeki en önemli adımlardan birisi, TYÇ’nin Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (AYÇ) ve Avrupa Yükseköğretim Alanı Yeterlilikler Çerçevesi ile ilişkilendirilmesi ve bu çerçeveler ile uyumluluğunun kanıtlanmasıdır. Uluslararası uzmanların da yer aldığı Referanslama Komitesinin gözetimi ve yönlendirmesi altında hazırlanan Türkiye Referanslama Raporu taslağına yönelik ulusal istişare süreci başlatılacaktır.

TYÇ Yönetmeliğinin geçici 1 inci maddesinin üçüncü fıkrası gereğince Yönetmeliğin yayımı tarihinden itibaren bir yıl içerisinde TYÇ’nin AYÇ ile referanslanması çalışmaları tamamlanmalıdır. Türkiye Referanslama Raporu, onaylandıktan sonra yayımlanarak Avrupa Komisyonunca oluşturulan ve yetkili ülke temsilcilerinin yer aldığı AYÇ Danışma Grubuna sunulacaktır.

TYÇ uygulama ve TYÇ-AYÇ referanslama süreçleri, AB mali yardımları ile eşfinansman kaynakları kullanılan ve MYK tarafından yürütülen projeler aracılığıyla desteklenecektir.

TYÇ’nin uygulanması ile ilgili olarak izlenecek adımlar aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.

3. Tablo
Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Uygulama Takvimi

TYÇ Uygulama Sürecinde İzlenecek Adımlar	Öngörülen Gerçekleşme Tarihleri
<u>TYÇ Yönetim Sisteminin Kurulması</u> <ul style="list-style-type: none">• TYÇ Koordinasyon Kurulu ve TYÇ Kurulunun oluşturulması	Aralık 2015
<u>TYÇ için 3 yıllık Eylem Planının Hazırlanması</u> <ul style="list-style-type: none">• TYÇ Kurulu tarafından 3 yıllık TYÇ Eylem Planının hazırlanması	Haziran 2016
<u>TYÇ-AYÇ Referanslama Süreci</u> <ul style="list-style-type: none">• Paydaşların katılımıyla yapılacak çalıştay ve istişare toplantıları aracılığıyla Türkiye Referanslama Raporu taslağının değerlendirilmesi• Türkiye Referanslama Raporunun nihai hale getirilmesi• Türkiye Referanslama Raporunun yayımlanması ve AYÇ Danışma Grubuna sunulması	Aralık 2016
<u>TYÇ ile İlgili Usul, Esas ve Ölçütlerin Hazırlanması</u> <ul style="list-style-type: none">• TYÇ'de yer alacak yeterliliklerin kalite güvencesinin sağlanmasına ilişkin usul ve esaslar,• Yeterliliklerin TYÇ'ye dâhil edilmesi sürecinde uygulanacak usul ve esaslar,• TYÇ'nin uygulanmasına ilişkin verilen kararlar hakkında yapılacak itirazlarda izlenecek usul ve esaslar,• TYÇ'ye dâhil edilecek yeterliliklere ilişkin ölçütler,• Yeterlilikler Veri Tabanının oluşturulması, yürütülmesi ve güncellenmesine ilişkin usul ve esaslar,• TYÇ'de yer alacak yeterlilikler arasındaki yatay ve dikey geçiş ile kredi biriktirme ve transferine ilişkin usul ve esaslar,• Önceki öğrenmelerin tanınması ve kalite güvencesinin sağlanmasına ilişkin usul ve esaslar,• Mevcut yeterlilik türlerinin tespiti, yeni yeterlilik türlerinin belirlenmesi, yeterlilik türlerinin güncellenmesi ve iptaline ilişkin usul ve esaslar,• Yeterliliklerin güncellenmesi, değiştirilmesi ve iptaline ilişkin usul ve esaslar,• Yeterliliklerin yayınlanması ve eğitim veya belgelendirme kuruluşlarının kullanımına ilişkin usul ve esaslar,• TYÇ'nin güncellenmesine ilişkin usul ve esaslar,• TYÇ logosunun kullanımına ilişkin usul ve esaslar,• TYÇ'ye ilişkin ulusal ve uluslararası farkındalığın artırılmasına yönelik iletişim stratejisi.	Haziran 2018
<u>Yeterliliklerin TYÇ Seviyelerine Yerleştirilmesi</u> <ul style="list-style-type: none">• Sorumlu kurumların yeterlilikleri ile bu kurumlarının izni ve denetimiyle sunulan yükseköğretim dâhil genel, meslekî ve akademik yeterliliklerden kalite güvencesi sağlanmış olanların TYÇ'ye dâhil edilmesi	Aralık 2019

6. EKLER

1. Ek: Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Danışma ve Değerlendirme Platformu Üyeleri
2. Ek: Tanımlar
3. Ek: Seviyeler Arasındaki İlerlemeyi Gösteren Seviye Tanımlayıcıları Tablosu
4. Ek: Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Yeterlilik Türleri, Öngörülen Seviyeleri ve Sorumlu Kurumlar
5. Ek: Yeterlilik Türü Belirleyicisi Tablosu
6. Ek: Ulusal Yeterlilik Seviyelerinin AYÇ ile Referanslanması için Kriter ve Prosedürler

1. Ek

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Danışma ve Değerlendirme Platformu Üyeleri

Temsil Edilen Kurum ve Kuruluşlar	
1	Başbakanlık
2	Millî Eğitim Bakanlığı
3	Millî Savunma Bakanlığı
4	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
5	Maliye Bakanlığı
6	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
7	Sağlık Bakanlığı
8	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
9	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
10	Adalet Bakanlığı
11	İçişleri Bakanlığı
12	Dışişleri Bakanlığı
13	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı
14	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
15	Orman ve Su İşleri Bakanlığı
16	Kültür ve Turizm Bakanlığı
17	Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı
18	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı
19	Ekonomi Bakanlığı
20	Kalkınma Bakanlığı
21	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
22	Yükseköğretim Kurulu
23	Avrupa Birliği Bakanlığı
24	Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi
25	Türkiye İş Kurumu
26	Türk Standartları Enstitüsü
27	Türkiye İstatistik Kurumu
28	Türk Akreditasyon Kurumu
29	Türkiye Bilimler Akademisi
30	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
31	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
32	Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
33	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
34	Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
35	Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu
36	Devlet Personel Başkanlığı
37	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
38	Üniversitelerarası Kurul
39	Sermaye Piyasası Kurulu
40	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
41	Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu

42	Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu
43	Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu
44	Hak İşçi Sendikaları Konfederasyonu
45	Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu
46	Türkiye İşadamları ve Sanayiciler Konfederasyonu
47	Türk Girişim ve İş Dünyası Konfederasyonu
48	Eğitim-Bir-Sen
49	Türk Eğitim Sen
50	Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası (Eğitim-Sen)
51	Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği
52	Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği
53	Türkiye Barolar Birliği
54	Türkiye Bankalar Birliği
55	Türk Tabipleri Birliği
56	Türk Diş Hekimleri Birliği
57	Türk Veteriner Hekimler Birliği
58	Türk Eczacıları Birliği
59	Türkiye Noterler Birliği
60	Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği
61	Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği
62	Türkiye Ziraat Odaları Birliği
63	Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği
64	Türkiye İhracatçılar Meclisi
65	Türk Hemşireler Derneği
66	Türk Ebeler Derneği
67	Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği
68	Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği
69	Anadolu Aslanları İşadamları Derneği
70	Türkiye Kadın Girişimciler Derneği
71	Mühendislik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği
72	Türk Sosyal Bilimler Derneği
73	Türkiye Kalite Derneği
74	Türkiye Gazeteciler Cemiyeti
75	Türk Eğitim Vakfı
76	Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı
77	Türkiye Yükseköğretim Kurumları Ulusal Öğrenci Konseyi

2. Ek

Tanımlar

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ) kapsamında kullanılan terim ve kavramlar aşağıda açıklanmaktadır.

Anahtar Yetkinlikler: Bilgi toplumunun gerektirdiği, tüm bireylerin sahip olması gereken, kişilerin hayat boyu öğrenme çerçevesinde bireysel gelişimini, topluma etkin ve sorumlu bireyler olarak sosyal katılımlarını, istihdam edilebilmelerini destekleyen temel yetkinliklerdir.

Beceri: Bir çalışma veya öğrenme alanında edinilen mantıksal, sezgisel ve yaratıcı düşünme ile el becerisi, yöntem, materyal, araç ve gereçleri kullanabilmeyi gerektiren "bilgiyi kullanma" ve "problem çözme" olarak tanımlanmıştır.

Belgelendirme Kuruluşu: Bireyin öğrenme kazanımlarının ölçülmesi, değerlendirilmesi ve başarılı olunması halinde yeterliliğin belgelendirilmesiyle ilgili işlemleri yürütmek üzere sorumlu kurum veya kuruluşlar tarafından yetkilendirilen kuruluşlardır.

Bilgi: Bir çalışma veya öğrenme alanı ile ilgili gerçeklerin, ilkelerin, teorilerin ve uygulamaların anlaşılmasını içeren kuramsal ve/veya olgusal bilgi olarak tanımlanmıştır.

Çalışma Yüğü: Öğrenme kazanımlarının elde edilebilmesi için gerekli olan öğrenme etkinliklerinin tamamı için harcanan süredir.

Diploma: Yükseköğretim dâhil eğitim ve öğretim programlarından mezun olanlara bitirdikleri okul ve program türüne göre sorumlu kurum veya kuruluş tarafından düzenlenen derece ifade eden resmi belgedir.

Eğitim kuruluşu: Genel, meslekî ve teknik eğitim alanında diploma almaya götüren ortaöğretim kurumları ve yükseköğretim kurumları ile belge ve sertifika programlarının uygulandığı her tür ve derecedeki örgün ve yaygın eğitim öğretim kurum ve kuruluşlarıdır.

Hayat Boyu Öğrenme: Kişinin yaşamı boyunca, gönüllü ve özgüdü temelinde kişisel veya meslekî nedenlerle bilgi, beceri ve yetkinliğin geliştirilmesi ile kişisel gelişim, rekabetçilik ve istihdam edilebilirliğin artırılmasını hedefleyerek sosyal dışlanmanın azalmasını ve aktif yurttaşlığın artırılmasını sağlamak amacıyla katıldığı örgün, yaygın ve serbest öğrenme etkinlikleri ile bu etkinlikler sonucu elde edilen kazanımların belgelendirilmesi faaliyetlerini kapsar.

Kalite Güvencesi: Yeterliliklerin belirlenen kalite standart ve ölçütlerini karşılmasını sağlayan planlama, uygulama, değerlendirme, raporlama ve kalite iyileştirme faaliyetleridir.

Kredi: Öğrenme kazanımlarına dayalı öğrenen çalışma yükünün sayısal olarak ifade edilmesidir.

Öğrenen: Örgün ve yaygın eğitimde, işbaşında veya serbest öğrenme ortamlarında bir eğitici eşliğinde veya yalnız olarak bilgi, beceri ve yetkinliklerini geliştirmeye devam eden bireydir.

Öğrenme Kazanımı: Herhangi bir öğrenme sürecinin tamamlanmasından sonra bireyin sahip olduğu bilgi, beceri ve yetkinliklerdir.

Önceki Öğrenmenin Tanınması: Bireyin bir yeterliliğe hak kazanması veya bir eğitim programının bir kısmından muaf tutulması için daha önce örgün eğitim, yaygın eğitim ve serbest öğrenme yoluyla kazandığı kredilerin ve öğrenme kazanımlarının değerlendirilmesi sürecidir.

Örgün (Yapılandırılmış) Eğitim: Okul merkezli eğitim olup, ulusal eğitim sistemi içindeki tanımlı okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve üniversite eğitimini kapsayan; öğrenme

amaçları, öğrenme zamanı ve öğrenme desteği yapılandırılmış durumda olan, öğrenen açısından tasarlanmış tanımlı ve sıralı eğitimidir.

Program: Amaç, kapsam ve nitelik yönünden bir bütün teşkil eden, birbirini tamamlayan veya birbirine yakın bilim veya sanat dallarından oluşan, eğitim ve öğretim, bilimsel araştırma ve uygulamaların yapıldığı ya da eğitim kurumlarında hayat boyu öğrenme kapsamında düzenlenen belgelendirmeye dayalı eğitim ve öğretim birimidir.

Serbest (Yapılandırılmamış) Öğrenme: Örgün ve yaygın eğitim kurumlarında verilen eğitimle edinilmeyen bir amaç veya niyet olmaksızın kazanılan öğrenmeden, bilinçli ve niyetlenmiş öğrenmeye kadar deneyime dayalı her türlü öğrenmedir.

Seviye: Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde bilgi, beceri ve yetkinliklerle tanımlanmış sekiz düzeyden her birisidir.

Seviye Tanımlayıcıları: Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde yer alan seviyelere ait bilgi, beceri ve yetkinlik tanımlarıdır.

Sorumlu Kurum: Eğitim ve öğretim sistemindeki yeterliliklerin belirlenmesi, tanımlanması ve sunulmasıyla ilgili yasal düzenlemeleri, işlemleri ve koordinasyonu yürüten kurum ve kuruluşlardır.

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi: Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi ile uyumlu olacak şekilde tasarlanan; ilk, orta ve yükseköğretim dâhil, meslekî, genel ve akademik eğitim ve öğretim programları ve diğer öğrenme yollarıyla kazanılan tüm yeterlilik esaslarını gösteren ulusal yeterlilikler çerçevesidir.

Ulusal Meslek Standardı: Bir mesleğin başarı ile icra edilebilmesi için, MYK tarafından kabul edilen, gerekli bilgi, beceri, tavır ve tutumların neler olduğunu gösteren asgari normlardır.

Ulusal Yeterlilik Sistemi: Bir ülkenin, eğitim ve öğretimini, iş piyasası ve sivil topluma bağlayan öğrenmenin ve diğer mekanizmaların tanınmasıyla ilgili faaliyetlerinin tümüdür.

Yaygın (Yarı yapılandırılmış) Eğitim: Tanımlı ve sıralı eğitim sistemi içinde yer almayan, okulda veya okul dışında kazanılabilen herhangi bir örgütlü ve sürekli öğrenme etkinliği niteliğinde olan, sertifika ile sonuçlanan, öğretim kurumlarının hem içinde hem de dışında yer alabilen ve her yaş grubuna hitap edebilen; öğrenen bakımından tasarlanmış, amacı, zamanı ve desteği yapılandırılmış olan, bireysel becerilerin geliştirilmesini kuvvetlendiren, esas olarak örgün eğitim sistemindeki açıkları kapatma işlevi gören eğitimidir.

Yeterlilik: Sorumlu kurum tarafından bireyin öğrenme kazanımlarını belirli ölçütlere göre edindiğinin bir değerlendirme ve geçerlilik kazandırma sürecinin sonunda tanınması halinde elde edilen resmi belgedir.

Yeterlilik Türü: Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin aynı seviyesinde yer alan ve işlevleri, öğrenme kazanımları, kredi değerleri veya yönelimleri açısından benzerlik gösteren yeterliliklerin sınıflandırıldığı yeterlilik gruplarıdır.

Yeterlilik Türü Belirleyicileri: Her bir yeterlilik türü içerisinde yer alan yeterliliklere özgü ortak özelliklerin tanımlandığı dokümanlardır.

Yetkinlik: Bilgi ve becerilerin bir çalışma veya öğrenme ortamında sorumluluk olarak ve/veya özerk çalışma göstererek kullanılması, öğrenme gereksinimlerinin belirlenmesi ve karşılanması, toplumsal ve etik meselelerin ve sorumlulukların dikkate alınması olarak tanımlanmıştır.

Yönelim: Yeterliliklerin ilişkili oldukları öğrenme süreçlerinin genel, meslekî veya akademik niteliklerinin ifade edilmesidir.

3. Ek

Seviyeler Arasındaki İlerlemeyi Gösteren Seviye Tanımlayıcıları Tablosu

	Bilgi	Beceri	Yetkinlik
1. Seviye	Kendisi ve çevresine ilişkin genel bilgiye sahip olma	Basit görevleri yerine getirmek için gerekli temel beceriye sahip olma	Basit görevleri rehberlik ve gözetim altında gerçekleştirme
2. Seviye	Bir iş veya öğrenme alanına ait başlangıç düzeyinde olgusal bilgiye sahip olma	Görevleri yerine getirmek ve olası basit sorunları çözmek için gerekli bilgiyi kullanma temel becerisine sahip olma	Basit görevleri gözetim altında sınırlı özerklik ile gerçekleştirme Hayat boyu öğrenme yaklaşımı kapsamında öğrenme ihtiyaçlarının farkında olma
3. Seviye	Bir iş veya öğrenme alanına ait başlangıç düzeyinde kuramsal, orta düzeyde olgusal bilgiye sahip olma	Görevleri yerine getirmek ve problem çözmek için, gerekli veri, yöntem ve araç-gereçleri seçip kullanma becerisine sahip olma	Görevleri yerine getirmede sorumluluk alma Değişen şartları dikkate alarak görevi tamamlama Hayat boyu öğrenme yaklaşımı kapsamında öğrenme ihtiyaçlarını rehberlik eşliğinde belirleme ve karşılama
4. Seviye	Bir iş veya öğrenme alanına ait orta düzeyde kuramsal ve işlemsel, orta düzeyin üzerinde olgusal bilgiye sahip olma	Bir iş veya öğrenme alanına özgü iş ve işlemleri yerine getirmek ve sorunlara çözüm üretmek amacıyla bilişsel ve uygulamalı becerilere sahip olma	Öngörülebilir, ancak değişime açık ortamlarda, görevleri tamamlamak için tam sorumluluk alma Başkalarının yürüttüğü sıradan görevlerin gözetimini yapma, bu görevlerin değerlendirilmesinde ve iyileştirilmesinde sınırlı sorumluluk alma Hayat boyu öğrenme yaklaşımı kapsamında öğrenme ihtiyaçlarını karşılama ve rehberlik eşliğinde ileriye yönelik öğrenme hedeflerini belirleme Bir iş veya öğrenme alanındaki bilgi, beceri, tutum ve davranışlar ile etik meseleler ve toplumsal sorunların ilişkisi konusunda farkındalığa sahip olma
5. Seviye	Bir iş veya öğrenme alanının sınırlarının farkında olarak, bu alana özgü, kapsamlı, kuramsal ve olgusal bilgilere sahip olma	Sınırları belirlenmiş soyut ve somut sorunlara yaratıcı çözümler geliştirmede gerekli, kapsamlı, bilişsel ve uygulamalı becerilere sahip olma	Öngörülemeyen değişikliklerin olduğu ortamlarda yönetim ve gözetim görevi yapma Kendisinin ve başkalarının başarımlarını değerlendirme ve geliştirme Projelerin yönetimi dâhil iş veya öğrenme ortamlarında işleme dair etkileşimde bulunma Bir iş veya öğrenme alanına yönelik hayat boyu öğrenme yaklaşımının kapsamına ve bu kapsamın örgün ve yaygın eğitim ile serbest öğrenme yollarıyla ilişkisi konusunda genel farkındalığa sahip olma Bir iş veya öğrenme alanındaki bilgi, beceri, tutum ve davranışlar ile toplumsal ve etik meseleler ve sorumluluklar ilişkisinin farkında olma

<p>6. Seviye</p>	<p>Bir iş veya öğrenme alanında sorgulayıcı bakış açısını kapsayacak şekilde ileri düzeyde kuramsal, metodolojik ve olgusal bilgiye sahip olma</p>	<p>Uzmanlık gerektiren bir iş veya öğrenme alanında, karmaşık ve öngörülemeyen sorunları çözmek için gerekli, uzmanlık ve yenilik niteliği gösteren ileri düzeyde becerilere sahip olma</p>	<p>Öngörülemeyen iş veya öğrenme ortamlarında sorumluluk alarak karar verme ve bu ortamlarda karmaşık teknik veya meslekî faaliyet veya projeleri yönetme Kişilerin ve grupların meslekî gelişiminin yönetiminde sorumluluk alma Bir iş veya öğrenme alanına yönelik hayat boyu öğrenme yaklaşımının kavramları, politikaları, araçlarının uygulaması ve bunların örgün ve yaygın eğitim ile serbest öğrenme yollarıyla ilişkisi konusunda deneyim sahibi olma Bir iş veya öğrenme değerlendirmesinde bulunurken toplumsal ve etik değerlerin farkında olma</p>
<p>7. Seviye</p>	<p>Bir iş veya öğrenme alanında, özgün fikirlerin ve/veya araştırmacının temelini oluşturan ve bir kısmı en ileri düzeydeki ihtisas bilgisine sahip olma</p> <p>Alanındaki ve alanının ilişkili olduğu değişik alanların arayüzündeki bilgi meselelerinde sorgulayıcı yaklaşıma sahip olma</p>	<p>Bir iş veya öğrenme alanında yeni bilgi ve yöntemleri geliştirmek ve farklı alanlardan bilgiyi bütünleştirmek için yürütülen araştırma ve/veya yenilik faaliyetlerinde sorun çözmede ileri düzeyde beceriye sahip olma</p> <p>İleri araştırma işlemlerinin kavranılması, tasarlanması, uygulanması ve uyarlanmasını yapma becerisine ekip üyesi veya kısmen özerk olarak sahip olma</p>	<p>Öngörülemeyen, karmaşık ve yeni stratejik yaklaşımlar gerektiren iş veya öğrenme ortamlarını yönetme ve dönüştürme Karmaşık bir ortamda değişimi yönetme tecrübesine sahip olma Meslekî bilgi ve uygulamaya katkı yapmak ve/veya takımların stratejik başarımlarını değerlendirmek için sorumluluk alma Bir iş veya öğrenme alanına ve alanlar arasındaki arayüz bilgisine yönelik hayat boyu öğrenme yaklaşımının kavram, politika, araçlar ve uygulaması ve bunların örgün ve yaygın eğitim ile serbest öğrenme yollarıyla ilişkisi konusunda liderlik yapma Bir iş veya öğrenme alanında, toplumsal ve etik meseleleri ve sorumlulukları dikkate alarak bilgiyi bütünleştirme ve yargıda bulunma</p>
<p>8. Seviye</p>	<p>Bir iş veya öğrenme alanındaki kuram, uygulama, yöntem ve tekniklerin en ileri düzeydeki sistematik bilgisine ve sorgulayıcı analiz yapacak kapasiteye sahip olma</p> <p>Bir iş veya öğrenme alanıyla ilişkili olarak farklı iş veya öğrenme alanlarında en ileri düzeydeki arayüz bilgisine sahip olma</p>	<p>Bir iş veya öğrenme alanındaki en ileri düzeydeki araştırma ve/veya yenilikte kritik sorunları çözmek, mevcut bilgiyi veya meslekî uygulamayı genişletmek ve yeniden tanımlamak için sentez ve değerlendirmeyi de kapsayan en ileri düzeydeki bilgi, yöntem ve teknikleri kullanmayı gerektiren uzmanlaşmış becerilere sahip olma İleri araştırma süreçlerinin kavranılması, tasarlanması, uygulanması ve uyarlanmasını yapma becerisine özerk olarak sahip olma Alanında ortaya çıkan, farklı alanlardaki yöntem ve yaklaşımların kullanımını da gerektiren yeni ve karmaşık sorunları çözme becerisine sahip olma</p>	<p>Güçlü bir yetkinlik, yenilik, özerklik, bilimsel ve meslekî tutarlılığa sahip olma ve araştırma dâhil iş veya öğrenme ortamlarındaki en ileri seviyedeki yeni fikirlerin ve süreçlerin geliştirilmesinde yetkin olduğunu gösterme Bir iş veya öğrenme alanındaki mevcut bilgi veya meslekî uygulamanın yeniden tanımlanmasına veya genişletilmesine imkân veren yeni ve özgün yaklaşımların geliştirilmesinde liderlik yapma Bir iş veya öğrenme alanına ve alanlar arasındaki arayüz bilgisine yönelik hayat boyu öğrenme yaklaşımının öngörülme, karmaşık ve yenilik gerektiren ortamlarda geliştirilmesine, örgün ve yaygın eğitim ile serbest öğrenme yollarıyla desteklenmesine ilişkin konularda özgün politika ve uygulamalar geliştirme Bir iş veya öğrenme alanında, toplumsal ve etik meseleleri ve sorumlulukları dikkate alarak yeni bilgi üretme</p>

4. Ek

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Yeterlilik Türleri, Öngörülen Seviyeleri ve Sorumlu Kurumlar³⁰

8	Yükseköğretim Kurumları	Doktora Diploması (Doktora, Sanatta Yeterlilik/Doktora ve Tıpta Uzmanlık)			Meslekî Yeterlilik Kurumu	8. Seviye Meslekî Yeterlilik Belgesi
7		Yüksek Lisans Diploması (Tezli) Yüksek Lisans Diploması (Tezsiz)				7. Seviye Meslekî Yeterlilik Belgesi
6		Lisans Diploması				6. Seviye Meslekî Yeterlilik Belgesi
5		Ön Lisans Diploması (Akademik) Ön Lisans Diploması (Meslekî)				5. Seviye Meslekî Yeterlilik Belgesi
4	Millî Eğitim Bakanlığı	Lise Diploması	Meslekî ve Teknik Eğitim Lise Diploması	Ustalık Belgesi	Meslekî Yeterlilik Kurumu	4. Seviye Meslekî Yeterlilik Belgesi
3				Kalfalık Belgesi ³¹		3. Seviye Meslekî Yeterlilik Belgesi
2		Ortaokul Öğrenim Belgesi				2. Seviye Meslekî Yeterlilik Belgesi
1		İlkokul Öğrenim Belgesi				Okul Öncesi Katılım Belgesi

³⁰ TYÇ Yeterlilik Türleri ve öngörülen seviyeleri, geçici olarak belirlenmiş olup TYÇ Yönetmeliğinin 20 inci maddesi gereğince TYÇ Kurulunun önerisi TYÇ Koordinasyon Kurulunun onayı üzerine güncellenecektir.

³¹ Kalfalık Belgesine sahip olabilmek için Ortaokul Öğrenim Belgesi sahibi olmak gerekmektedir.

5. Ek

Yeterlilik Türü Belirleyicisi Tablosu

Yeterlilik Türü Adı				
Yeterliliği Veren Kuruluş				
Yönelim	Genel:	Akademik:	Meslekî:	
Seviye	TYÇ:	AYÇ:	ISCO:	ISCED (2013):
Kategori	Ana:	Destekleyici:	Birim:	Özel Amaçlı:
Kredi Aralığı ve Programın Normal Süresi				
Program Profili				
Öğrenme Ortamı				
Öğrenme Kazanımları				
Anahtar Yetkinlikler				
Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri				
Kalite Güvencesi				
Giriş Şartları				
Yeterliliği Kazanma Şartları				
İlerleme İmkânları				
Yeterliliğin Yasal Dayanağı				

6. Ek

Ulusal Yeterlilik Seviyelerinin AYÇ ile Referanslanması için Kriter ve Prosedürler

Bu kriter ve prosedürlerin amacı; referanslama sürecinin, yetkili otoriteler tarafından onaylanmasını, uygun, şeffaf, karşılaştırılabilir ve güvenilir olmasını sağlamaktır.

- 1) Ulusal Koordinasyon Noktası da dâhil olmak üzere referanslama sürecinde yer alan bütün ilgili ulusal kuruluşların sorumlulukları ve yasal yetkinlikleri açıkça belirlenmiş ve yetkili kamu otoriteleri tarafından duyurulmuştur.
- 2) Ulusal yeterlilik çerçevesi veya sistemindeki yeterlilik seviyeleri ile Avrupa Yeterlilik Çerçevesinin seviye tanımlayıcıları arasında açık ve kanıtlanabilir bir ilişki bulunmaktadır.
- 3) Ulusal yeterlilik çerçevesi veya sistemi ve içerdiği yeterlilikler, öğrenme kazanımlarının ilke ve hedeflerine dayanmalı, yaygın ve serbest öğrenmelerin tanınmasını sağlayacak düzenlemelerle ve mevcut olmaları halinde kredi sistemleriyle bağlantılıdır.
- 4) Yeterliliklerin ulusal yeterlilik çerçevesine dâhil edilmesi veya yeterliliklerin ulusal yeterlilik sistemindeki yerlerinin tanımlanması ile ilgili prosedürler şeffaftır.
- 5) Eğitim ve öğretim için ulusal kalite güvence sistemi ulusal yeterlilik çerçevesine atıfta bulunmakta ve ilgili Avrupa ilke ve rehberleri (Tavsiye kararının Ek-3 belgesinde belirtildiği üzere) ile uyumludur.
- 6) Referanslama süreci ilgili kalite güvence organlarının varmış olduğu mutabakatları (anlaşmaları) içermelidir.
- 7) Referanslama sürecine uluslararası uzmanlar dâhil olmalıdır.
- 8) Yetkili ulusal kurum veya kuruluşlar, ulusal yeterlilik çerçevesinin veya sisteminin AYÇ ile referanslanmasını onaylamalıdır. Referanslama sürecini göz önüne seren ve bu süreci destekleyen kanıtları içeren ve her bir kriteri ayrı ayrı irdeleyen bir adet kapsamlı Referanslama Raporu hazırlanmalı ve Ulusal Koordinasyon Noktası da dâhil yetkili ulusal kuruluşlar tarafından yayımlanmalıdır.
- 9) Resmi AYÇ platformu referanslama sürecini tamamladığını beyan eden üye ülkelerin listesini tamamlanmış Referanslama Raporlarına erişimi de içerecek şekilde muhafaza etmelidir.
- 10) Referanslama sürecinin ardından Tavsiye Kararında belirtilen zaman çizelgesine göre, yetkili otoriteler tarafından düzenlenen tüm yeni sertifika, diploma ve Europass belgeleri, ulusal yeterlilik sistemi aracılığıyla uygun AYÇ seviyesine açık bir referans içermelidir.